

Straffeloven § 34a, utvidet inndragning i praksis.

Universitetet i Oslo
Det juridiske fakultet

Kandidatnummer:706

Leveringsfrist:26/4-2010 kl 12.00

(* regelverk for masteroppgave på:

<http://www.jus.uio.no/studier/regelverk/master/eksamensforskrift/kap6.html>)

Til sammen 14951* ord

26.04.2010

Innholdsfortegnelse

<u>1</u>	<u>INNLEDNING</u>	<u>1</u>
1.1	Om oppgavens tema	1
1.2	Oppgavens oppbygning	1
1.3	Avgrensinger av oppgaven	2
<u>2</u>	<u>OM BESTEMMELSEN</u>	<u>3</u>
2.1	Rettstilstanden før bestemmelsen	3
2.2	Hensyn bak bestemmelsen	5
2.2.1	Den alminnelige rettsoppfatning	5
2.2.2	Prevensjonshensynet	6
2.2.3	Å fjerne startkapital	8
2.3	Bestemmelsen	8
2.3.1	Hva slags straffbar handling må gjerningsmannen ha gjennomført?	9
2.3.2	Tilleggsvilkårene i bokstav a og b.	10
2.3.3	Hva kan inndras?	12
2.4	Hva skjer med det som blir inndratt?	19
2.5	Hvem har kompetanse til å anvende bestemmelsen?	19
2.6	Forholdet mellom straffeloven § 34a og EMK.	19
2.6.1	Etter norsk rett	20
2.6.2	Etter EMD-praksis	20
2.6.3	Uskyldspresumsjonen	21
2.7	Forholdet mellom strl § 34 og § 34a	24
2.8	Når skal bestemmelsen anvendes?	24

2.9	Lignende bestemmelser i andre land?	26
2.9.1	Sverige	27
2.9.2	Danmark	28
2.9.3	Oppsummering	29
2.10	Straffeloven 2005	29
<u>3</u>	<u>BESTEMMELSEN I PRAKSIS</u>	<u>29</u>
3.1	Hvor ofte blir bestemmelsen anvendt	30
3.1.1	Prevensjonshensynet	30
3.1.2	Den alminnelige rettsoppfatning	32
3.1.3	Å fjerne startkapital	33
3.1.4	Andre ting som spiller inn?	33
3.1.5	Oppsummering.	34
3.2	Hvem er det bestemmelsen blir brukt mest mot?	34
3.3	Vurderinger av funn i punkt 3.2	37
3.3.1	Bør bestemmelse anvendes mot flere typer lovbrudd?	37
3.3.2	Blir bestemmelsen brukt på lovovertredere som ikke er i målgruppen?	38
3.4	Hva pleier å bli inndratt?	39
3.5	Vurderinger av det jeg funnet i punkt 3.4	42
3.5.1	Blir lovens hensyn ivaretatt ved å inndra de gjenstander, som blir inndratt i praksis?	42
3.5.2	Individualprevensjon	42
3.5.3	Allmennprevensjon	44
3.5.4	Å fjerne startkapital	45
3.5.5	Den alminnelige rettsoppfatning	46
3.5.6	Oppsummering	46
3.6	Konklusjon	47
<u>4</u>	<u>HVA KAN GJØRES ANNERLEDES I PRAKSIS?</u>	<u>47</u>
<u>5</u>	<u>OPPSUMMERING</u>	<u>48</u>

1 Innledning

1.1 Om oppgavens tema

Denne oppgaven vil ta for seg en redegjørelse av bestemmelsen om utvidet inndragning, som vi finner i lov om straff av 22. mai nr 10 1902(heretter forkortet strl) § 34a.

Bestemmelsen gir påtalemyndigheten og domstolen en vid adgang til å foreta inndragning. Etter denne bestemmelsen kan man inndra alle eiendeler fra en lovovertreder, hvis vedkommende ikke greier å bevise at de ervervet med lovlige midler. Bestemmelsen stiller opp en omvendt bevisbyrde, der det er lovovertreder som må bevise at han har ervervet eiendelene med lovlige midler.

Denne bestemmelsen har vi hatt i litt over ti år nå. Det jeg ønsker å se på er hvilke virkninger denne bestemmelsen har hatt. Jeg ønsker å se på hva vi har greid å oppnå med denne bestemmelsen. Om denne bestemmelsen har hatt noen effekt på kriminaliteten. Videre vil jeg se på om bestemmelsen blir brukt som lovgiver ønsket. Dette vil jeg gjøre ved å se på eksempler fra rettspraksis, og se på om lovens hensyn blir ivaretatt igjennom praksis.

1.2 Oppgavens oppbygning

Jeg har delt opp oppgaven i 5 deler. Jeg vil i punkt 2 behandle selve bestemmelsen, her vil jeg kort gjøre rede for bestemmelsens vilkår. Hvilke vilkår som stilles for at man skal kunne anvende bestemmelsen.

Videre vil jeg i punkt 3 se på hvordan bestemmelsen blir brukt i praksis. Her vil jeg samtidig vurdere om hvordan bestemmelsen blir brukt. Om at man i praksis greier å ivareta lovens hensyn.

I punkt 4 skal jeg se på hva som kan gjøres annerledes i praksis. Om bestemmelsen bør anvendes oftere, eller sjeldnere. Videre vil jeg se om bestemmelsen bør anvendes om andre typer lovbrudd, eller mot andre grupper.

I punkt 5 vil jeg komme med en oppsummering av hvilke funn jeg har gjort i denne oppgaven.

1.3 Avgrensinger av oppgaven

Jeg må foreta visse avgrensinger av oppgaven. Det er begrenset hvor mye jeg kan ha med meg i oppgaven pga plasshensyn. Så jeg vil i oppgaven kort gjøre rede for bestemmelsen vilkår, jeg vil ikke ha noen mulighet til å drøfte vilkårene frem og tilbake. Videre vil jeg ikke henge meg opp i alle begreper som dukker opp i bestemmelsen, men kort gjøre rede for innholdet av dem.

I oppgaven vil jeg konsentrere meg om bestemmelsen i strl § 34a. Vil ikke komme dypt innpå andre bestemmelser om inndragning.

I den ene delen av oppgaven vil jeg ta for meg utenlandsk rett. Der vil jeg konsentrere meg om svensk og dansk rett, da det er land som ligger nærme oss. Og vi på flere steder har ganske like regler.

Når jeg skal se på rettspraksis vil det være begrenset hvor mange dommer jeg får tatt med i oppgaven. Videre er det begrenset hvor mye jeg kan ta med meg fra hver enkelt dom. Jeg vil ta med meg bare det som er relevant for denne bestemmelsen. Videre vil jeg ved behov gjøre enkelte avgrensinger underveis i oppgaven.

2 Om bestemmelsen

2.1 Rettstilstanden før bestemmelsen

Før vi fikk bestemmelsen i strl § 34a hadde vi strl § 34, i henhold til den måtte man konkretisere hvilke straffbare handlinger utbyttet stammet fra, for å kunne inndra dette utbyttet¹. Dette ser man fra ot.prp.:

”Etter gjeldende rett er det et vilkår for inndragning at den straffbare handlingen som vinningen stammer fra, konkretiseres.”

Man måtte altså benytte seg av reglen om vanlig inndragning som man nå finner i strl § 34. (Strl § 34 fikk visse endringer samtidig som strl § 34a kom, men vilkårene er de samme som den eldre bestemmelsen.) Der var det et vilkår at det må bevises hvilke straffbar forhold utbyttet stammer fra. Hvis man ville inndra etter strl § 34 måtte man for det første bli straffedømt for et straffbart forhold. Så måtte man bevise at det man ønsket å inndra stammet fra det samme forholdet. Noe påtalemyndigheten ikke greide å gjøre i mange saker. Ot.prp.²;

”Bakgrunnen for denne vurderingen er at praksis gir eksempler på at personer som finnes skyldig i straffbare handlinger som er av en slik karakter at de normalt gir betydelig vinning, disponerer en stor formue som ikke kan tilbakeføres til noen konkret straffbar handling.”

Vi ser her at i ot.prp. blir det fremhevet at problemet var at kriminelle som hadde store formuer som stammet fra kriminell virksomhet, kunne leve fritt med disse formuene. Fordi man ikke fikk konkretisert hvor utbytte stammer fra. Man risikerte i mange tilfeller å se at

¹ Ot.prp.nr.8 (1998-99) 2.2.2 del 2

² Ot.prp.nr.8 (1998-99)10.1.2

personer med kriminell livsstil levde i stor luksus, med store formuer. Det var lønnsomt å drive med kriminalitet jf ot.prp.³:

”... Med dagens regler vil vi sannsynligvis ikke unngå tilfeller hvor særlig aktive profittkriminelle legger seg opp betydelige formuer på tross av at de flere ganger kan ha blitt idømt strenge straffer. Dette henger sammen med at dagens regler som nevnt begrenser inndragningen til vinning oppnådd ved de handlingene det domfelles for. En kriminell vil aldri avsløres hver gang vedkommende begår en straffbar handling. Og vi ville knapt ønske et så omfattende og effektivt politi som en slik målsetting ville kreve. Men det følger av dette at den iherdige tilbakefallsforbryter vil kunne ende opp med en betydelig formue.»

Man så altså at problemet var at de disse profittkriminelle, hadde store formuer selv om de ble dømt til strenge straffer. Man ønsket å ta fra dem denne formuen. Man ser videre at de viser til at en kriminell aldri avsløres hver gang han begår en straffbar handling. Og da kunne man ikke inndra alt vedkommende har hatt av utbytte. For det er nettopp det situasjonen var, når man hadde kravet til konkretisering, det var det som ble krevet av bestemmelsen om inndragning man hadde i strl § 34. Det blir også fremhevet at man heller ikke ønsket et så effektivt politi. For det ville i teorien innebære en stor politistyrke, som overvåket disse personene til enhver tid. Denne typen overvåkning ville også ha blitt sett på som støtende.

Man så samtidig på slutten av 1990 årene at de store gjengmiljøene i Oslo begynte å vokse for alvor. I media kunne vi se at mange personer som ikke hadde lovlige inntekter, kunne vise seg frem med dyre biler i aviser, ikledd dyre klær og smykker. Politiet manglet et verktøy for å ta frem disse eiendelene, pga problemet med konkretisering. Dermed satt lovovertrederne igjen med store midler. Det man trengte var en bestemmelse for å ta fra lovovertrederne disse midlene, da fikk vi denne bestemmelsen om utvidet inndragning.

³ Ot.prp.nr.8 (1999-99)10.1.2

2.2 Hensyn bak bestemmelsen

Det er flere hensyn som gjør seg gjeldende for denne bestemmelsen. Vi må se på denne bestemmelsen i et strafferettslig perspektiv, og se på de hensyn som gjør seg gjeldene bak straffelovgivningen generelt.

2.2.1 Den alminnelige rettsoppfatning

I Ot.prp. nr. 8 (1998-99) 10.1.2 står det:

”Forslaget om utvidet inndragning begrunnes blant annet med at det er støtende at personer som finnes skyldig i alvorlig kriminalitet av en slik karakter at den normalt gir betydelig vinning, får beholde store verdier som sannsynligvis stammer fra kriminell virksomhet, fordi påtalemyndigheten ikke klarer å bevise hvilket lovbrudd verdiene stammer fra”

Det står i denne ot.prp. at det er støtende at personer som blir funnet skyldig i alvorlig kriminalitet som kan gi betydelig vinning, får beholde store verdier som stammer fra den kriminelle virksomheten. Det er nok slik at folk tenker at den kriminelle personen ikke skal få lov til å sitte igjen med utbytte fra straffbare handlinger. Han trenger ikke noe vern for disse tingene. Det virker som her at utvalget viser til den alminnelige rettsoppfatningen.

Dette synet står også sentralt i dag, hvis man ser stortingsmelding⁴:

”At kriminalitet ikke skal lønne seg, er også viktig for tilliten til rettsvesenet og den alminnelige rettsoppfatning”

Det sentrale er fortsatt at kriminalitet ikke skal lønne seg. Departementet understreker at det er viktig for tilliten til rettsvesenet. Det er viktig for folk å se at rettsvesenet fungerer bra. At kriminelle ikke fritt boltrer seg i luksus, ved en kriminell livsstil. For den alminnelige rettsoppfatningen er det viktig å se at det ikke lønner seg med kriminalitet, at politi, påtalemyndighet og domstolene kan sette en stopper for dette.

⁴ St.meld. nr. 37 (2007-2008) 10.7

2.2.2 Prevensjonshensynet

Prevensjonshensynet står sentralt i straffelovgivningen vi kan se det i denne ot.prp. ⁵:

”Selve straffeinstitusjonen har således forebyggelse - prevensjon - som sitt formål.”

Hvis man ser i stortingsmeldingen⁶ fra justisdepartementet ser man at det står;

”Departementet mener inndragning av utbytte vil ha en preventiv virkning og skal derfor brukes aktivt i kampen mot alle typer kriminalitet.”

Her ser man at det blir fremhevet at den preventive virkningen er viktig ved inndragning av utbytte også. Det blir oppfordret til å bruke inndragning mot alle typer kriminalitet.

I ot.prp.⁷ står det:

”Målet er at kriminalitet ikke skal lønne seg”

At lovgiver sier at kriminalitet ikke skal lønne seg er et signal, om de ved denne bestemmelsen ønsker å gi et signal, at de man ikke ønsker denne kriminaliteten som folk driver med for lønnsomhetens skyld.. Dette uttrykket kan tolkes slik at både individualprevensjon og allmennprevensjon⁸ sentralt i denne uttalelsen.

Når det gjelder allmennprevensjonen tenker man på den avskrekkende virkningen den har for allmennheten.⁹ Når man inndrar utbytte fra straffedømte personer, vil det for folk flest

⁵ Ot.prp. nr.90 (2003-2004) 6.2

⁶ St.meld.nr. 37 (2007-2008) 10.7

⁷ Ot.prp.nr.8 (1998-99) 2.1

⁸ Andenæs(2005) s.81 ser man at det er viktig å se på individual prevensjonen og allmenn prevensjonen i strafferetten. Bruker her begrepene fra denne boken.

⁹ Andenæs(2005) s.81

være mindre fristende å drive profittmotivert kriminalitet. Grunnen til at de fleste driver med profittmotivert kriminalitet, er for å tjene penger. La oss ta narkotikakriminalitet som et eksempel, der er det lett å tjene store penger på kort tid.

I en artikkel om kriminelle gjenger i Oslo ser man at profittmotivet er sentralt¹⁰. Det blir i artikkelen opplyst om hvordan de boltrer seg i luksus. Og at de rekrutterer folk på denne måten. Ved at kjører fine biler og strør seg rundt med penger, det fører til at flere folk blir fristet til å drive med denne virksomheten. Men når man ser at de som blir straffedømt mister det de har hatt av utbytte, vil det føre til folk vil tenke seg om. Det vil sette terskelen høyere for å drive profittmotivert kriminalitet. Målet med bestemmelsen er at kriminalitet ikke skal lønne seg. Når kriminalitet ikke vil lønne seg, vil det forhåpentligvis føre til færre lovovertredere, som vil gi færre lovbrudd.

Vi må også se på den individualpreventive virkningen, den virkningen den har for den enkelte som blir idømt utvidet inndragning¹¹. Det er viktig å se på hvilken virkning det vil ha for den enkelte person. Når det gjelder denne bestemmelsen, vil man allerede ha blitt funnet skyldig i en straffbar handling, og som oftest til en fengselstraff. Har da inndragning så mye å si? Lovgiver skriver kriminalitet skal ikke lønne seg, det kan tolkes slik at det skal ha en individualpreventiv effekt. Ved å inndra utbyttet vil man vise den som blir straffedømt, at det ikke er noen vits å holde på slik han har gjort.

¹⁰ <http://pub.tv2.no/nettavisen/ioslo/article768854.ece> artikkelen gitt ut i samarbeid med magasinet Norsk politi.

¹¹ Andenæs(2005) s.82. Han viser til at den individualpreventive virkningen er den virkningen straffen har for den enkelte lovovertreder.

2.2.3 Å fjerne startkapital

I forarbeidene til bestemmelsen blir dette hensynet fremhevet. I ot prop¹² står det:

”Utbytte fra kriminelle handlinger må heller ikke få danne startkapital til ny kriminell virksomhet.”

Ved å inndra utbytte vil man kunne hindre at utbytte som den kriminelle har ikke blir brukt videre til å gjøre nye forbrytelser. Som nevnt ovenfor ser man at de kriminelle gjengene brukte utbyttet fra sine kriminelle handlinger til å profilere seg. Ved å inndra utbytte fra dem vil man sørge for at de ikke for vist seg frem på denne måten. Dessuten vil inndragning av utbytte forhindre at man investerer mer i den kriminelle virksomhet.

Kriminell virksomhet trenger også startkapital. I hvertfall den virksomheten man tar sikte på å ramme med denne bestemmelsen. En person som driver med narkotikavirksomhet vil trenge penger til å kjøpe den narkotikaen han skal videreselge, han vil trenge penger for å transportere den inn. Det samme gjelder den som driver med spritsmugling, han vil trenge penger til å kjøpe spriten han skal smugle inn, for så å selge den videre. Den som driver med ran vil trenge penger til å kjøpe inn våpen og lignende. Ved å inndra utbyttet fra disse kriminelle personene ønsker man å ta fra dem denne startkapitalen.

2.3 Bestemmelsen

Denne bestemmelsen gir en vid adgang til inndragning, bestemmelsen handler om utvidet inndragning, som er omfattende reaksjon. Det stilles derfor visse krav til når man kan anvende denne bestemmelsen slik at man ikke anvender den på enhver sak der man ønsker å ta inndragning. Her vil jeg ta for meg vilkårene for anvende denne bestemmelsen.

¹² Ot.prp.nr.8 (1998-99) 2.1

2.3.1 Hva slags straffbar handling må gjerningsmannen ha gjennomført?

Loven ordlyd er ” en straffbar handling av en slik art at den kan gi betydelig utbytte” Det første vi må se på er, hva slags handlinger som er av en slik art at de kan gi betydelig utbytte. Og det andre er hva er det som blir regnet som betydelig utbytte. Begge disse vilkårene må være oppfylt, det er ikke nok med bare et.

For at en handling skal være av en slik art at den kan gi betydelig utbytte er det avgjørende at handlingen i seg selv kan gi betydelig utbytte. Ot.prp.¹³:

”Utvidet inndragning skal etter forslaget bare kunne foretas hvis forbrytelsen er av en slik art at den regelmessig gir stor profitt...”

Så vi må se på forbrytelsens art, man må da vurdere om den eventuelle forbrytelsen som oftest blir foretatt for utbyttets skyld. Pleier den da å gi betydelig utbytte. Hvitvasking etter strl § 317 blir som oftest foretatt for å realisere utbytte, slik at man kan anvende utbyttet. Personer som driver med ran, driver med dem som oftest for å få utbytte. Vinningsforbrytelser generelt er av en slik art at de kan gi utbytte. Det samme gjelder narkotikaomsetning, som oftest driver man med narkotikaomsetning for å tjene penger.

I bestemmelsen står det ”kan gi betydelig utbytte”, det er altså ikke noe vilkår at handlingen har gitt utbytte i det konkrete tilfelle. Det at det står kan, betyr jo nettopp at det ikke er avgjørende at handlingen har gitt utbytte. Lovens ordlyd er klar. I ot prop¹⁴:

”Formuleringen «kan gi» betydelig vinning medfører at det ikke kreves at det er påvist noen vinning i den konkrete saken eller noen betydelig uforklarlig formue.”

¹³ Ot.prp.nr.8 (1998-99) 10.1.2

¹⁴ Ot.prp.nr.8 (1998-99) 10.2.1

Men hvor stort må utbytte være for å bli ansett som betydelig utbytte. De overnevnte handlingene kan alle gi utbytte. Men det er ikke nok. Utbyttet må være betydelig. Lagmannsretten drøftet dette i LA-2005-40909 og de mente at 80 000 kr var i grenseland. Og at grensen sannsynligvis ligger høyere. I forarbeidene¹⁵ står det;

”Ved vurderingen av hvor stort utbyttet må være for å være betydelig er det naturlig å ta utgangspunkt i den grensen som Høyesterett har lagt seg på for at en vinningsforbrytelse skal være grov, jf for eksempel «betydelig verdi» i straffeloven § 256 om grovt underslag og § 258 om grovt tyveri.”

I henhold til ot.prp. skal man legge grensen slik høyesterett bestemmer om vinningsforbrytelser skal være grove eller ikke. Videre står det i ot.prp. at på den tid den ble skrevet, var grensen antatt å ligge på 75000kr. Man ser at i lagmannsrettsaken fra 2005 ble 80000kr ansett for å ligge i grenseland, og det var mest sannsynlig for lavt. I dag anser man at grensen ligger på ca 100000kr.¹⁶

Man ser altså at bestemmelsen er reservert for å anvende for disse tilfellene, der man kan få betydelig utbytte.

Her er det viktig å huske på at denne grensen er avgjørende for å se om lovens vilkår ”betydelig utbytte” er oppfylt. Det er ikke det samme som å si at bestemmelsen er forbeholdt kun for å inndra så høye beløp. Det er ingenting i veien for å inndra et beløp på for eksempel 25000kr i henhold til denne bestemmelsen.

2.3.2 Tilleggsvilkårene i bokstav a og b.

Det er ikke nok at lovovertrederen har foretatt en handling av slik art at den kan gi betydelig utbytte. Det stilles visse krav til hvor grov handlingen er. Det er to tilleggsvilkår i bestemmelsen, en av dem må være oppfylt.

¹⁵ Ot.prp.nr.8 (1998-99) 22.2 om § 34a

¹⁶ Matningsdal (2010) Han drøfter dette i lovkommentaren, og kommer til at man i dag kan anse grensen for å ligge på rundt 100000kr.

2.3.2.1 Tilleggsvilkåret i bokstav a:

Strl § 34a 1.ledd bokstav a lyder;

”en eller flere straffbare handlinger som samlet kan medføre straff av fengsel i 6 år eller mer, eller forsøk på en slik handling”

For det første kreves det at lovovertrederen blir funnet skyldig i en straffbar handling. Skyldig vil si at alle straffbarhetsvilkårene i handlingen blir oppfylt for hovedhandlingen. Han må bli funnet skyldig i en straffbar handling som kan medføre minst 6 års fengsel. Hvis han blir dømt for flere straffbare handlinger kreves det at de til sammen gir minst 6 år strafferamme. Da finner man strafferammen etter strl § 62. Det avgjørende er at den enkelte handling, eller de flere handlingene kan medføre minst 6 års fengsel. I bestemmelsen står det **kan** medføre straff av fengsel i 6 år eller mer. Det avgjørende er ikke at det blir idømt minst 6 års fengsel i tilfellet. Det kreves bare at strafferammen er minst 6 års fengsel.

2.3.2.2 Forsøkshandlingen.

Det er ingen krav at den straffbare handlingen er fullbyrdet, inndragning kan skje selv om lovovertrederen er på forsøksstadiet.. Det er nok at det blir konstatert at det har vært forsøk på den gjeldende handlingen. Men vi må huske på at strafferammen i det konkrete tilfellet er avgjørende. Og det følger av strl § 51 at forsøk skal straffes mildere enn den fullbyrdede handling. Dette vil føre til at en del handlinger som opprinnelig har 6 år strafferamme faller bort, fordi forsøk skal straffes mildere. Men departementet har forutsatt at vi skal se på den opprinnelige strafferammen, selv om forsøk skal straffes mildere. Vi skal i det hele se bort fra at strl § 51 får anvendelse, men heller se på strafferammen for den fullbyrdede handling, jf ot.prp.¹⁷;

¹⁷ Ot.prp.nr.8 (1998-99)10-2-1

”Ved forsøk bør strafferammen for fullbyrdet forbrytelse være avgjørende. Det skal altså etter forslaget ses bort fra at straffeloven § 51 første ledd gir anvisning på lavere straff ved forsøk.”

2.3.2.3 Bokstav b

Bokstav b lyder:

”minst en straffbar handling som kan medføre straff av fengsel i 2 år eller mer, eller forsøk på en slik handling, og lovovertrederen de siste 5 år før handlingen ble begått, er ilagt straff for en handling av en slik art at den kan gi betydelig utbytte”

Her er det nok at man blir funnet skyldig i en handling som kan medføre fengsel i minst 2 år. Men da må han i tillegg ha blitt dømt for en handling som kan gi betydelig utbytte i løpet av de siste 5 år før den siste handling har blitt begått.

Videre står det i bestemmelsen at forhøyelse av strafferammen gjentakelse ikke kommer i betraktning. Altså må handlingen alene kunne medføre minst 2 års fengsel.

2.3.2.4 Oppsummering av vilkårene

Bestemmelsens ordlyd krever at lovovertrederen må bli funnet skyldig i en straffbar handling av en slik art at den kan gi betydelig utbytte. I tillegg må et av vilkårene i bokstav a eller b være oppfylt. Da er vilkårene i bestemmelsen oppfylt. Vi ser her at bestemmelsen har strenge krav til hvor alvorlig forbrytelsen skal ha vært, ved å stille strenge krav til hva strafferammen er i det enkelte tilfellet.

2.3.3 Hva kan inndras?

I strl § 34a 2.ledd står det

”Ved utvidet inndragning kan alle formuesgoder som tilhører lovovertrederen, inndras hvis han ikke sannsynliggjør at formuesgodene er ervervet på lovlig måte.”

Alle formuesgoder som tilhører lovovertrederen kan inndras. Og det er lovovertrederen som må sannsynliggjøre at formuesgodene er ervervet på lovlig måte. Det er dette som er selve essensen i bestemmelsen. Det er det sentrale med bestemmelsen. For det første, at det er lovovertrederen som har bevisbyrden. Dette i motsetning til strl § 34 om vanlig inndragning, der påtalemyndigheten må bevise at formuesgodene stammer fra det konkrete lovbrudd vedkommende blir dømt for.

Og det andre at alle formuesgoder kan beslaglegges, uten noen begrensing. Kort og godt kan man si at alt vedkommende eier kan bli inndratt. Men det er viktig å huske unntakene, at hvis lovovertreder greier å bevise at han har ervervet eiendelene på lovlig måte, da kan ikke det inndras. Slik bestemmelsen er utformet kan man si at alt som ikke er lovlig ervervet, kan bli inndratt. Meningen med bestemmelsen er ikke å inndra det som er lovlig ervervet, men alle eiendeler som er ulovlig ervervet.

2.3.3.1 Formuesgode

Først kan vi kort se på hva som blir lagt i begrepet formuesgode. Dyrnes skriver at formuesgode omfatter alt som har økonomisk verdi, hun gir eksempler med fast eiendom, penger, løsøre, rettigheter fordringer.¹⁸ I prinsippet vil det innebære at alle eiendeler man eier er omfattet, så lenge de har økonomisk verdi.

2.3.3.2 Hvem har bevisbyrden og hvordan er beviskravet?

Det er lovovertrederen som har bevisbyrden, han må sannsynliggjøre at han har ervervet formuesgodene på lovlig måte. Men til hvilken grad må han kunne gjøre det? I ot.prp.¹⁹ drøfter departementet om hvordan bevisbyrden og beviskravet skal være, de oppsummerer:

”Departementet foreslår etter dette at det skal kreves sannsynlighetsovervekt.”

¹⁸ Dyrnes(2003)s.83

¹⁹ Ot.prp.nr.8 (1998-99) 10.1.4.3

Sannsynlighetsovervekt har vi når vi anser noe for å ha blitt bevist med mer enn 50 % sannsynlighet. Altså må lovovertreder greie å sannsynliggjøre med mer enn 50 % at han har ervervet formuesgodene på lovlig måte. Utvalget for bestemmelse mente at man kunne bevise lovlig midler gjennom selvangivelse og lignende²⁰ På en selvangivelse vil lønningene komme, det samme vil gevinster over 10000kr. Det vil for den som har ervervet formuesgoder være relativt enkelt å bevise at han har ervervet dem ved lovlige midler. Departementet har lagt vekt på dette på jf ot.prp.²¹;

”Departementet legger særlig vekt på at det vil være lettere for lovbrøyteren å påvise lovlig erverv enn for påtalemyndigheten å påvise ulovlig erverv.”

For det første skal han gjøre det med 50 % sannsynlighet. Hvis vedkommende har hatt en lønn, vil det stå på vedkommendes selvangivelse. Har han vunnet i lotto, vil norsk tipping enkelt kunne bekrefte det. Har han fått noe i gave, vil gavegiver lett kunne bekrefte det. Hvis påtalemyndigheten skulle ha bevist det vil det vært vanskeligere, de måtte ha bevist for hver enkelt formuesgode at lovovertrederen har ervervet dem med ulovlige midler. Derfor forutsetter man at alle formuesgoder er ervervet med ulovlige midler, så får lovovertrederen selv bevise at han har ervervet dem på lovlig måte. Det er dette som er det sentrale med bestemmelsen, at det er lovovertreder som må bevise at han har ervervet formuesgodene med lovlig midler. På denne måten blir det sikret at det ulovlige blir beslaglagt, og det lovlige blir holdt utenfor.

²⁰ Ot.prp.nr.8 (1998-99) 10.1.2

²¹ Ot.prp.nr.8 (1998-99)10.1.4.1

2.3.3.3 Verdinndragning

I henhold til strl § 34a 2.ledd siste punktum gjelder strl § 34 3.ledd tilsvarende. § 34 3.ledd er en regel om at man kan foreta verdiinndragning istedenfor gjenstandsinndragning.

Hovedregelen skal være at man tar inndragning av gjenstander²²:

”Departementet foreslår at utvidet inndragning som hovedregel skal gå ut på gjenstandsinndragning, men at det også skal være adgang til verdiinndragning, slik utvalget har foreslått.”

Dette kan nok begrunnes med at det er det enkleste, målet er å ta alt vedkommende eier, hvis man skulle gjøre om alt i verdier, ville det være tidkrevende. Dessuten ville det være vanskelig å finne verdien for ting. Og det vil nok være litt verre for lovovertræderen når smykkene han bruker for å vise seg med blir borte. Det samme gjelder med bilen han viser seg frem med.

Men det er åpnet for verdinndragning i enkelte tilfeller. I Ot. prp.²³ har utvalget foreslått at man skal kunne ta verdiinndragning og sier:

”Dette kan for det første være aktuelt dersom gjenstandsinndragning vil ramme lovovertræderen og/eller dennes familie urimelig hardt. F. eks. kan verdiinndragning av boligeiendommen være aktuell for å unngå at vedkommende blir uten egen bolig.”

Man skal altså kunne inndra verdien av boligen, for at vedkommende og dennes familie skal stå uten bopel. Men det er ikke slik boligen blir fritatt for inndragning, man skal inndra verdien av den. Strl § 34 3. ledd siste punktum sier; ”Det kan bestemmes i dommen at formuesgodet hefter til sikkerhet for inndragningsbeløpet” Man kan for eksempel ha pant i boligen for inndragningsbeløpet. Det viktige er at verdien blir inndratt.

²² Ot.prp.nr.8 (1998-99) 10.2.3

²³ Ot.prp.nr.8 (1998-99) 10.2.1

I tillegg åpnet utvalget for at man kunne foreta verdi inndragning av formuesgjenstander som befinner seg i utlandet²⁴. Det kan for eksempel være tidkrevende, og vanskelig å få tak i formuesgjenstandene, når de er i utlandet.

Dessuten når det gjelder inndragning etter strl § 34a 3.ledd skal det skje verdiinndragning, jf ”verdien av alle formuesgoder”. Når man foretar inndragning etter § 34a 3.ledd skal man ta verdiinndragning. Ikke inndragning av gjenstand.

2.3.3.4 Hvem kan det inndras hos?

Alle formuesgoder som tilhører lovovertræderen kan inndras. Men det stopper ikke der. Strl § 34a 3.ledd lyder;

”Ved utvidet inndragning overfor lovovertræderen kan også verdien av alle formuesgoder som tilhører lovovertræderens nåværende eller tidligere ektefelle inndras hvis ikke”

Bestemmelse gir altså tilgang til å inndra verdien av formuesgoder fra den nåværende eller tidligere ektefelle. Den gir en ganske vid adgang til denne inndragning. Det står ”verdien av alle formuesgoder”. Verdien av alle formuesgoder kan altså inndras, men loven stiller opp unntak fra denne regelen, i bestemmelsen står det ”hvis ikke”.

2.3.3.4.1 Unntaket i strl § 34a 3.ledd bokstav a.

Som hovedregel er det tilgang til å inndra verdien av alle formuesgoder fra nåværende eller tidligere ektefelle. Men det finnes tre unntak. Det første unntaket er i bokstav a, som lyder; ”de er ervervet før ekteskapet ble inngått eller etter at ekteskapet er oppløst”

Man kan altså ikke inndra de eiendeler som ektefellen hadde ervervet før ekteskapet ble inngått. Det avgjørende er ikke når man formelt sett har blitt gift. Da strl § 34a 3. ledd siste punktum likestiller samboerforhold som er ekteskapslignende. Hvis for eksempel to

²⁴ Ot.prp.nr.8 (1998-99) 10.2.1

personer er gift, men de har vært samboere som har bodd fast sammen i et ekteskapslignende forhold forut for de var gift. Da gjelder det tidspunktet da samboerforholdet begynte. Altså eiendeler som ektefellen har ervervet før denne tiden kan ikke inndras etter strl § 34a.

Når det gjelder formuesgoder som ektefellen erverver etter at ekteskapet er oppløst, eller etter at samboerforholdet har opphørt, kan de heller ikke inndras. Regelen er altså å forstå slik at kun de formuesgoder ektefellen erverver imens ekteskapet består, eller samboerforholdet varer som et ekteskapslignende forhold, kan inndras i henhold til strl § 34a. Dette virker helt naturlig, eiendeler man har ervervet før denne tiden, bør man få beholde. Man ønsker å ramme dem som lever i med en kriminell livsstil. Og da bør kun de eiendeler som har blitt ervervet i denne tiden som er regulert i bokstav a kunne inndras. Når det gjelder når ekteskapet har opphørt er det slik at man er ferdig med vedkommende person, da er det ikke rimelig at man skal risikere å miste eiendeler man erverver, fordi en tidligere ektefelle eller eks-samboer er kriminell.

2.3.3.4.2 Unntaket i strl § 34a 3.ledd bokstav b.

”de er ervervet minst fem år før den straffbare handling som gir grunnlag for utvidet inndragning”

Formuesgoder som er ervervet 5 år før den straffbare handlingen, kan ikke inndras etter strl § 34a. Disse formuesgodene vil bli fritatt for inndragning. Her er det i motsetning til strl § 34a 2.ledd en begrensning i adgangen til inndragning. I henhold til 2. ledd er det ingen begrensning, da alle formuesgoder kan inndras, uavhengig av hvilket tidspunkt de er ervervet. Men her setter bestemmelsen en grense på at man ikke kan inndra formuesgjenstander som er ervervet for tidligere enn 5 år siden. Men hvorfor denne begrensingen? Departementet har ment at dette skyldes at bevistemået er vanskeligere etter 3.ledd. jf ot prop²⁵:

²⁵ Ot.prp.nr.8 (1998-99) 10.3.4.2

”Siden bevistemaet etter tredje ledd er noe vanskeligere enn ved utvidet inndragning etter utkastets annet ledd, jf over, er departementet også enig med utvalget i at inndragningen på bakgrunn av ektefellens eller samboerens formue bør begrenses i tid. Jo lengre tid som har gått, desto vanskeligere kan det være for lovbrøteren å oppfylle bevisbyrden. Grensen bør settes ved formuesgjenstander som er ervervet mer enn fem år før foretagelsen av den straffbare handlingen som danner grunnlaget for inndragningen.”

Det blir fremhevet at jo lengre tide det har gått, jo vanskeligere vil det være å oppfylle bevisbyrden. Det skyldes antagelig også at man ikke vil være like streng ovenfor ektefellen, som man er mot lovovertrederen. Man vil dessuten unngå at eiendeler som er lovlig ervervet blir inndratt pga at ektefellen ikke greier å bevise at de er lovlig ervervet. På denne måten får ektefellen et vern i motsetning til lovovertrederen.

2.3.3.4.3 Unntaket i strl § 34a 3.ledd bokstav c

”lovovertrederen sannsynliggjør at formuesgodene er ervervet på annen måte enn ved straffbare handlinger som han har begått”

Lovovertrederen må sannsynliggjøre at formuesgodene stammer fra noe annet enn straffbare handlinger han har begått. Det kan tenkes at ektefellen har lovlige inntekter, og at eiendelene er ervervet fra disse. Da kan disse eiendelene bli fritatt for inndragning. Bestemmelsen sier ”straffbare handlinger som han har begått”. Det vil si at hvis eiendelene stammer fra kriminell virksomhet fra ektefellens side, kan det ikke inndras etter denne bestemmelsen. Da må det tas inndragning hos ektefellen etter vanlige bestemmelser. Hjemmelen etter denne bestemmelsen er kun å inndra formuesgoder som er ervervet med midler fra kriminell virksomhet som lovovertrederen har drevet med. Den gir ingen hjemmel til å ta inn utbytte fra straffbare handlinger som ektefellen har drevet med. For å inndra innbytte fra denne, må man bruke de vanlige reglene om inndragning, eventuelt bestemmelsen om utvidet inndragning, mot denne personen. Bestemmelsen er ingen snarvei til inndragning.

2.3.3.4.4 Andre som må tåle utvidet inndragning?

Vi må i tillegg til strl § 34a se på § 37a 2. og 3. ledd. De nevnte leddene gir hjemmel til å foreta inndragning hos lovovertrederens ”nærmeste”. Jeg må pga plasshensyn avgrense mot denne bestemmelsen. Da jeg skal konsentrere meg om strl § 34a. Men det er klart å få det frem at det finnes flere som kan blir rammet av denne bestemmelsen. Begrepet de nærmeste er for øvrig definert i strl § 5.

2.4 Hva skjer med det som blir inndratt?

Hovedregelen er at hvis det ikke bestemt noe annet skal det blir inndratt til fordel for statskassen jf strl § 37d 1.ledd. Det finnes noen unntak, i 2. og 3.ledd. Men det er i hovedsak staten som får verdiene fra beslaget.

2.5 Hvem har kompetanse til å anvende bestemmelsen?

Kompetansen til å anvende denne bestemmelsen følger av de alminnelige bestemmelser i straffeprosessloven §§ 64 -67. Det avgjørende for å avgjøre om hvem som har kompetanse i den enkelte sak er avhengig av hvilken man straff kan få, altså strafferammene i den enkelte bestemmelsen man blir dømt etter som er avgjørende. Det at man i tillegg for dom for utvidet inndragning har ikke noe å si for kompetansereglene. Det er strafferammen i den konkrete straffbare forhold som er avgjørende. Eller om bestemmelsen er nevnt i noen av bestemmelsene i straffeprossloven §§ 64-67. Da strl § 34a ikke reiser noen spesielle problemer i henhold til hvem som har kompetanse, velger jeg her ikke å si noe mer om det.

2.6 Forholdet mellom straffeloven § 34a og EMK.

Det at bevisbyrden er omvendt etter bestemmelsen, og at man kan foreta så omfattende inndragning kan reise spørsmål om menneskerettighetene som følger av EMK blir respektert.

Det første må vi se hva slags reaksjon inndragning er. Da uskyldspresumsjonen får anvendelse når man er utsatt for en straffeanklage.²⁶

Skal først se på hva det blir sett på som etter norsk rett. Og så hva synet er i forhold til EMD sin praksis

2.6.1 Etter norsk rett

Etter norsk rett er det ganske klart. Inndragning er ikke straff. I strl § 15 er de alminnelige straffer listet opp. Og inndragning er ikke inkludert i den listen.

Videre ser man i Rt-2002-1271 på side 1276 sier førstvoterende i høyesterett:

”Inndragning er etter norsk rett formelt sett ikke straff”

I Eskeland²⁷ ser vi at han på side 390 behandler inndragning under overskriften ”reaksjoner som ikke er straff”. Det ser ut som han forutsetter at inndragning ikke er straff.

I forarbeidene²⁸ til bestemmelsen sier departementet:

”Det er ikke avgjørende at inndragning ikke er straff etter norsk rett.”

Det virker som departementet også mener at det er ganske klart at inndragning ikke er straff etter norsk rett. Men de sier at det ikke er avgjørende.

2.6.2 Etter EMD-praksis

I forarbeidene²⁹ til bestemmelsen skriver departementet at det er konvensjonsorganene som bestemmer hva som skal anses som straff, ved en selvstendig vurdering. De gjør det ved å

²⁶ Ot.prp.nr.8(1998-99) 10.1.4.2 Her spør departementet om det i tilfellet er reaksjon på ”criminal offence”.

²⁷ Eskeland(2006)

²⁸ Ot.prp.nr.8 (1998-99)10.1.4.2

²⁹ Ot.prp.nr.8 (1998-99) 10.1.4.2

se på hvilken karakter reaksjonen har. Og hvor alvorlig reaksjonen er. Etter en nøye vurdering av Welch-saken som gikk for EMD, kommer departementet til at utvidet inndragning er en reaksjon på ”criminal offence”³⁰ Da gjelder de rettigheter som følger av EMK. Dette blir behandlet nedenfor.

Høyesterett har i Rt-2004-1126 i spalte 38 lagt til grunn at inndragning etter § 34a må sees på som en straffeanklage, og at uskyldspresumsjonen får anvendelse.

2.6.3 Uskyldspresumsjonen

Vi må respektere de rettigheter som følger av EMK. Norge er folkerettslig forpliktet til å følge de forpliktelser som måtte følge av EMK. I EMK artikkel 6 nr står uskyldspresumsjonen som er:

”Everyone charged with a criminal offence shall be presumed innocent until proved guilty according to law”.

Rettigheter som tilsvarer uskyldspresumsjonen finnes flere steder, blant annet også i FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter, men det er antatt at innholdet i den er den samme. Jeg vil konsentrere meg om EMK, da EMD er ganske aktive til å behandle saker. Og det er rikelig med praksis fra EMD, noe som fører til en klarere rettstilstand.

Kort sagt kan man si at uskyldspresumsjonen går ut på at man skal bli ansett som uskyldig, inntil man blir bevisst skyldig. Det er motparten som skal bevise at den siktede er skyldig. Det er greit at man inndrar utbytte fra den straffbare handling som man er funnet skyldig i, da har påtalemyndighetene bevisst at vedkommende er skyldig. Men når man inndrar alle formuesgoder som tilhører lovovertrederen, og mener at de stammer fra ulovlige midler blir resultatet et annet. Da har man ikke anvist skyld i de konkrete lovbrudd midlene stammer fra, man bare antar at de stammer fra ulovlige midler. Og i tillegg er det lovovertrederen som må sannsynliggjøre at han har ervervet dem med lovlige midler. Det er han som har

³⁰ Ot.prp.nr.8 (1998-99) 10.1.4.2

bevisbyrden. Forholdet mellom rettighetene man har etter EMK og strl § 34a reiser flere interessante. Men dette har blitt nøye behandlet i forarbeidene³¹, i ot.prp. antar departementet at bestemmelsen ikke strider mot EMK;

”Departementet antar etter dette at forslaget til regler om utvidet inndragning ikke er i strid med kravet til bevisene i EMK artikkel 6 (2).”

I det samme avsnittet i forarbeidene konkluderer departementet med at det heller ikke strider mot grunnloven § 104 som er; ”Jord og Boslod kan i intet Tilfælde forbyrdes.” I tillegg er flere bestemmelser i EMK drøftet. Og departementet har forutsatt, og antar at bestemmelsen ikke strider mot noen av disse bestemmelsene.

Men nå har det gått en del år siden bestemmelsen ble vedtatt, og en del år siden forarbeidene ble skrevet. Det avgjørende når det gjelder EMK er ikke hva departementet antar er riktig tolkning, eller for den saks skyld høyesterett. Det avgjørende er hva menneskerettsdomstolen i Strasbourg mener er riktig tolkning. Høyesterett har i en avgjørelse drøftet en dom fra EMD. I Rt-2004-1126 var det snakk om et tilfelle der lovovertrederen var frifunnet for et straffbart forhold, spørsmålet var om man kunne inndra ting fra dette lovbruddet i dommen viser domstolen til EMD-dommen Philips mot Storbritannia som handler om en lignende bestemmelse som finnes i Storbritannia. HR sier i avsnitt 41:

”... Dette viser at EMD legger betydelig vekt på formålet med regler om utvidet inndragning, og at ordningen ikke forutsetter noen konstatering av skyld. Jeg viser til det jeg har uttalt om formålet med straffeloven § 34a og om utformingen av lovreglene. Slik jeg ser det, vil inndragning med hjemmel i § 34a ikke være i strid med

³¹ Ot.prp.nr.8 (1998-99) 10.1.4.2. HR viser også til denne behandlingen av bestemmelsen i Rt-2004-1126 avsnitt 37. HR mener at bestemmelsen er nøye vurdert mot EMK og andre konvensjoner. Departementet tok utgangspunkt i Welchdommen fra EMD.

uskyldspresumsjonen i et tilfelle som det foreliggende, så lenge retten i sine domspremisser ikke reiser tvil om riktigheten av frifinnelsen...”

Det Høyesterett mener er altså at selv i et slikt tilfelle er det ikke i strid med uskyldspresumsjonen, på bakgrunn av Philips-dommen. EMD legger altså vekt på formålet med reglene om utvidet inndragning. Det virker som EMD mener at uskyldspresumsjonen ikke er absolutt. Den er ikke tenkt å gi lovovertreder vern i et slikt tilfelle

I forarbeidene³² til den nye straffeloven om den nye bestemmelsen om utvidet inndragning i straffeloven av 2005 sier også departementet:

”Etter departementets mening bekrefter Phillips-saken standpunktet i Ot.prp. nr. 8 (1999-2000) om at utvidet inndragning ikke krenker uskyldspresumsjonen.”

Så Philips dommen har vært ganske avklarende når det gjelder situasjonen mot uskyldspresumsjonen.

Dyrnes har i sin bok³³ behandlet dette ganske nøye. Hun har i del 2 kapitel 8.4 behandlet forholdet mellom uskyldspresumsjonen og bestemmelsen. Hun har også tatt utgangspunkt i den overnevnte dommen Philips mot Storbritannia. Hun mener også at i dommen kommer det frem at slike bestemmelser ikke strider mot uskyldspresumsjonen. Da man må konstatere skyld for et lovbrudd. Det at man inndrar for andre straffbare handlinger er en del av reaksjonsfastsettelsen. Hun viser til andre forfattere og høyesterett praksis. Til slutt konkluderer hun med at ”inndragning og straffeutmåling bør ses i sammenheng”³⁴ Altså at

³² Ot.prp. nr. 90 (2003-2004)26.3.2.3

³³ Dyrnes(2003)

³⁴ Dyrnes(2003)s.122, hun har dette fra Bølgepappdommen Rt-1995.1922

spørsmål om inndragning er et spørsmål om straffeutmåling. Hun drøfter i sin bok flere av reglene i EMK og finner ingenting kritikkverdig.³⁵

2.7 Forholdet mellom strl § 34 og § 34a

Når skal man anvende strl § 34 og strl § 34a. Høyesterett har i Rt-2003-897 klarlagt hvordan forholdet er mellom disse bestemmelsene. Strl § 34 er den vanlige regelen om inndragning av utbytte fra straffbare handlinger. Der man må konkretisere hvilken straffbar handling utbytte stammer fra. Påtalemyndigheten har bevisbyrden for å bevise at det de ønsker å inndra stammer fra et konkret lovbrudd. Førstvoterende sier i denne avgjørelsen i spalte 17 at hovedregelen er at inndragning skal skje etter § 34. Han tar utgangspunkt i forarbeidene. Han gir et eksempel at hvis en person blir tatt med et parti narkotika og et pengebeløp. Da skal man så langt man greier å bevise inndra så mye av beløpet som kan inndras etter § 34. Resten etter 34a. Så hovedregelen er at man skal inndra etter strl § 34. Og det man eventuelt ikke greier å inndra etter § 34, skal inndras etter 34a hvis vilkårene er til stede.

2.8 Når skal bestemmelsen anvendes?

Strl § 34 som er bestemmelsen om inndragning av utbytte fra en bestemt handling lyder:

”Utbytte av straffbar handling skal inndras”

Det står i bestemmelsen skal inndras. Ordlyden er å forstå slik at utbytte skal alltid inndras. Det er ikke retten som bestemmer om utbytte skal inndras eller ikke. Riktignok er det visse modifikasjoner i bestemmelsen. Men hovedregelen er at det skal foretas inndragning. Vi kan si at inndragning etter bestemmelsen er obligatorisk. Slik har det ikke alltid vært³⁶.

³⁵ I hvertfall ikke det strafferettslige, men hun mener at en bestemmelse i straffeprosessloven kan være uheldig i forhold til forbudet mot dobbeltstraff i EMK. Men jeg skal som nevnt i oppgaven konsentrere meg om strl §34a. Og avgrenser derfor her oppgaven.

³⁶ Ot.prp.nr.8 (1998-99) 5.1

Tidligere var inndragningsreglene fakultative. (Det at reglene er fakultative vil si at reglene er slik at det er opptil rettens skjønn om inndragning skal foretas eller ikke, det er i hvertfall denne betydningen man kan lese fra forarbeidene som det er henvist til i fotnote 37) Vi fikk en lovendring i 1999³⁷ som blant annet gjorde om bestemmelsen i strl § 34, slik at inndragningsregelen etter denne bestemmelsen i dag er obligatorisk. Men departementet har åpnet for at inndragning i enkelte tilfeller kan være uheldig. Derfor sier departementet at de har en sikkerhetsventil, hvis inndragning er klart urimelig skal man kunne unngå inndragning. Grunnen til at de gjorde inndragning obligatorisk, var at man så fra underrettspraksis at man i praksis ikke var så streng som man burde være. Man så fra praksis at det var litt tilfeldig om det ble foretatt inndragning eller ikke. Derfor fikk vi en hovedregel om inndragning, slik at man skal foreta inndragning. Og hvis det skulle være urimelig har man en sikkerhetsventil.

Men hvis vi ser på strl § 34a er ordlyden annerledes:

”Utvidet inndragning kan foretas”

Vi ser her at lovgiver har brukt ordet kan, i stedet for skal. Departementet har sagt at bestemmelsen skal være fakultativ. Det er opp til domstolenes skjønn om utvidet inndragning skal foretas i det enkelte tilfelle³⁸:

”Det bør være opp til rettens skjønn om utvidet inndragning skal idømmes; bestemmelsen bør altså være fakultativ.”

Det er opp til rettens skjønn om man skal anvende bestemmelsen. I motsetning til strl § 34.

³⁷ Ot.prp.nr.8 (1998-99) 5.1 Det blir i dette avsnittet gjort rede for hva som var gjeldende rett før loveendringen.

³⁸ Ot.prp.nr.8 (1998-99) 10.2.3

I Rt-2003-897 drøfter høyesterett hvem denne bestemmelsen skal anvendes mot. I denne saken på spalte 13 ser man at førstvoterende fremhever at man ved anvendelsen av denne bestemmelsen må legge vekt på forarbeidene i tillegg til ordlyden. Han sier videre i spalte 19 viser han til forarbeidene og viser et sitat derfra, der det står at den primære målgruppen er de som har en kriminell livsstil. Han gir videre i spalte 20 en tolkning av ordlyden, at den tilsier at bestemmelsen utelukkende ikke skal anvendes bare på denne gruppen. Han mener at det er en adgang til å anvende denne bestemmelsen utenfor denne gruppen. Denne primære målgruppen er altså de som lever en kriminell livsstil. Videre står det i spalte 21:

”Særlig ordningen med omvendt bevisbyrde tilsier at domstolene ved utøvelsen av skjønnet utviser varsomhet med hensyn til omfanget av inndragningen når man er utenfor den primære målgruppen for utvidet inndragning.”

Så det som blir sagt i denne saken er at man skal være varsom med å anvende bestemmelsen utenfor målgruppen. Det vil si at den ikke er forbeholdt denne målgruppen, og at den skal kunne anvendes utenfor denne gruppen. I denne avgjørelsen ble denne bestemmelsen anvendt på en person utenfor målgruppen, men det var en grensetilfelle, det var vanskelig å avgjøre om den skulle anvendes på han eller ikke. Det ble vektlagt at han ikke var langt fra den primære målgruppen. Så man kan si at bestemmelsen ikke utelukkende kun skal anvendes på personer i målgruppen, man kan anvende den mot andre også, hvis sterke grunner tilsier det. Men som førstvoterende i saken skriver skal man vise varsomhet med det.

2.9 Lignende bestemmelser i andre land?

Norge er ikke alene om å ha en bestemmelse om utvidet inndragning. Det er finnes flere land som har lignende bestemmelser i sin lovgivning. Så denne bestemmelsen er ikke noen sær norsk fenomen. Jeg vil nedenfor se på hva slags bestemmelser andre land har, jeg vil behandle Sverige og Danmarks regler. I forarbeidene³⁹ er det nevnt at på den tiden hadde

³⁹ Ot.prp.nr.8 (1998-99) 4

Storbritannia, Sveits, Italia, Tyskland, Nederland regler som ligner den bestemmelsen vi har om utvidet inndragning.

2.9.1 Sverige

Sverige har også fått en lignende bestemmelse i Brottsbalk (1962:700) kapittel 36 § 1b. Brottsbalk er den svenske straffeloven. Bestemmelsen ligner mye på vår bestemmelse. Men der har de ikke gått for den omvendte bevisbyrden. Fortsatt må påtalemyndigheten bevise at midlene stammer fra ulovlig virksomhet. Vi kan i bestemmelsens første ledd se:

”... om det framstår som klart mera sannolikt att den utgör utbyte av brottslig verksamhet än att så inte är fallet.”

Her ser man at beviskravet er sannsynlighetsovervekt. Hvis det er mer sannsynlig at midlene stammer fra kriminell virksomhet enn at det ikke er tilfellet, står det i bestemmelsen. Det må tolkes slik at det er tilstrekkelig med sannsynlighetsovervekt. Videre krever bestemmelsen også minst 6 års strafferamme. Og man må se om handlingen er av en slik art at den kan gi utbytte. Jf 1.ledd i bestemmelsen. Dette er ganske likt det vi har i vår § 34a.

En annen ting som også skiller seg fra vår bestemmelse, er at svenskene gjør unntak fra 6 års grensen for enkelte handlinger. De har nevnt handlingene i 2.ledd. Handlingene som blant annet er nevnt er menneskehandel, narkotikaomsetning/smugling, pengefalsk. (Angir ikke her uttømmende hvilke handlinger som er nevnt). Fortsatt må man vurdere om handlingen kan gi betydelig utbytte, men det kreves ikke at det skal være minst 6 års strafferamme. På dette punkt har svenskene valgt en annen løsning enn oss. Det kan henge sammen med at svenskene ønsker å gi tydelig signaler til lovovertrederne, at disse handlingene er sterkt uønsket. Derfor har man adgang til å benytte bestemmelsen ved mindre grove overtredelser også. At de anser selv de mindre grove overtredelser som grove nok, til å anvende denne bestemmelsen.

Og bestemmelsen nevner kun at man kan inndra utbytte fra lovovertrederen, den nevner ingenting om å inndra eiendeler fra ektefelle, eller samboer. Slik den norske bestemmelsen gjør. Så på dette punktet er inndragningsadgangen snevrere, enn etter den norske bestemmelsen. I §§ 5-6 nevner svenskene om hvem det kan inndras hos. Det er ingen særregel der for utvidet inndragning.

Så på enkelte punkter har man videre adgang til inndragning etter den svenske bestemmelsen. Men når man ser på hos hvem man kan foreta utvidet inndragning hos, ser man at den svenske bestemmelsen gir mindre adgang.

2.9.2 Danmark

I Danmark har man også en bestemmelse som ligner på vår bestemmelse om utvidet inndragning. I den danske straffeloven av 29/10/2009 § 76a finner vi denne bestemmelsen. Den har også en del likheter med vår norske bestemmelse.

I korte trekk kan man se at ulikhetene er at også danskene gjør unntak fra kravet om 6 års strafferamme for en type lovbrudd. Unntaket gjelder i henhold til bestemmelsens annet ledd for:

”en overtrædelse af lovgivningen om euforiserende stoffer.”

Euforiserende stoffer er et begrep som kan oversettes til narkotiske stoffer og rusmidler. Så danskene har som svenskene gjort et unntak fra reglen om at det skal være minimum 6 års strafferamme.

Men hos danskene er det adgang til å ta inndragning av eiendeler fra både ektefelle og samboer til lovovertrederen jf bestemmelsens 2. ledd. Slik som hos oss.

2.9.3 Oppsummering

Regler tilsvarende vår strl § 34a finnes i flere land. Det har for så vidt ingen direkte betydning, men det hjelper nok for folks alminnelige rettfølelse at andre land har slike bestemmelser. I hvertfall land vi liker å sammenlikne oss med. Det at flere land har gått inn for slike regler er et tegn på at inndragning er et viktig virkemiddel for å motvirke kriminalitet.

2.10 Straffeloven 2005

Strl § 34a om utvidet inndragning er videreført i straffeloven 2005, den er videreført i § 68. Bestemmelsen er i hovedtrekk videreført som den var. Men i den nye bestemmelsen har lovgiver forandret litt på bestemmelsen. Forsøkshandlingen er nevnt i bestemmelsen 1.ledd bokstav c. Den har fått en egen bokstav, i motsetning til tidligere. Men det er en lovteknisk forandring. Ordlyden har ikke fått noen forandring. Bestemmelsen er videreført. Det er et tegn på at lovgiver er fornøyd med bestemmelsen. I forarbeidene⁴⁰ til nye straffeloven av 2005 sier departementet at igjennom rettspraksis har de ikke sett noen grunn til at bestemmelsen skal forandres.

3 Bestemmelsen i praksis

Jeg skal i denne delen av oppgaven se på hvordan bestemmelsen blir brukt i praksis. Det skal jeg gjøre ved å studere et begrenset antall avgjørelser. Samtidig skal jeg se på om bestemmelsen blir misbrukt av påtalemyndigheten, at de i stedet for å anvende § 34, bruker § 34a som en snarvei til inndragning.

⁴⁰ Ot.prp. nr. 90 (2003-2004) 26.3.2.3

3.1 Hvor ofte blir bestemmelsen anvendt

Hvis vi ser på plansjen som er utgitt av riksadvokaten om politiets straffesaksbehandling i 2009⁴¹. Fra denne plansjen kan vi se at antall rettskraftige inndragningskrav etter strl § 34a var i 2009 94. For 2008 og 2007 var tallene henholdsvis 84 og 116. Hvis vi ser tilsvarende tall for vanlig inndragning etter strl § 34 ligger tallene langt høyere, de ligger på over 900 rettskraftige avgjørelser. Altså ser vi at tallet er rundt 9 ganger høyere for inndragning etter strl § 34, enn etter strl § 34a.

Men blir bestemmelsen brukt ofte nok til å ivareta lovens hensyn? Strl § 34a blir brukt ca 90 ganger årlig. I motsetning til strl § 34 som blir brukt langt oftere. Hovedregelen er som nevnt at utbytte fortsatt skal inndras etter strl § 34. Utvidet inndragning etter § 34a er en inngripende reaksjon der man risikerer å miste hele formuen, hvis den er ervervet med ulovlige midler. I LA-2005-40909, ville ikke domstolen anvende denne bestemmelsen fordi lovovertrederen ikke var i målgruppen. Vi ser også i flere av de andre avgjørelsene at det ble foretatt inndragning etter andre bestemmelser i en og samme dom. Enkelte ting ble inndratt etter § 34, enkelte etter § 34a. Det jeg nevnte ovenfor om fare for misbruk av strl § 34a, er ikke noe å bekymre seg for. Vi ser at fortsatt er det strl § 34 som blir anvendt oftest for inndragning av utbytte. Strl § 34a blir i forhold til § 34 ikke brukt så ofte. Selv om påtalemyndighetene ville ha prøvd å bruke strl § 34a som en snarvei til inndragning, passer domstolene på. Om bestemmelsen blir brukt ofte nok, er et vanskelig spørsmål å besvare. Det er her flere hensyn som spiller inn.

3.1.1 Prevensjonshensynet

Som nevnt er prevensjonshensynet viktig i strafferetten. Lovgiver ønsker igjennom straffelovgivningen å gi signaler om hva som er akseptabel atferd og ikke⁴². Det gjør lovgiver med straffetrusselen. Men det hjelper ikke stort med straffetrusselen hvis man ikke anvender den. Vi fikk bestemmelsene om inndragning fordi lovgiver ville gi tydelig signal

⁴¹ Kan finne den på denne siden <http://www.riksadvokaten.no/ra/ra.php?artikkelid=269>

⁴² Eskeland(2006) s.38.

om at det ikke skal lønne seg ved å gå den kriminelle veien, det ble fremhevet at kriminalitet ikke skal lønne seg.

Men hvis vi ikke bruker bestemmelsen ofte nok, vil man ikke kunne gi noe signal til folket. Eller rettere sagt, man vil gi feil signal til folket, at vi har disse bestemmelsene men vi anvender dem ikke. Vi har effektiv hjemmel til å ta utbytte fra disse personene men vi gjør det ikke. For at vi skal gi signaler til folket at kriminalitet ikke lønner seg, er det viktig at vi anvender bestemmelsene om inndragning ofte. Det er faktisk viktigere at vi anvender bestemmelsen om utvidet inndragning enda oftere pga dette hensynet. Slik at personer som er i målgruppen for bestemmelsen innser at de ikke sikre på å få kunne fortsette med sin livsstil.

Så 94 rettskraftige avgjørelser i 2009, er det nok? Når vi skal se på prevensjonshensynet for individet som blir dømt til å tåle utvidet inndragning er jo hvert eneste inndragningskrav tøft. For det individualpreventive har det ikke så mye å si om bestemmelsen blir anvendt ofte eller ikke. Det avgjørende er om blir dømt utvidet inndragning i det konkrete tilfelle

Men når det gjelder for allmennheten, så kan det jo være nok. For det første er Norge et lite land. Og det kriminelle samfunnet i Norge er ikke den største når det gjelder denne typen kriminelle virksomhet som denne bestemmelsen er laget for. Når først en person har blitt tatt, og han for fradømt alt han eier etter denne bestemmelsen. Vil nok denne nyheten spre seg i disse samfunnene. Da vil det for de personene som er i risikozonen for å tåle utvidet inndragning få et signal om at det er en mulighet for at også vedkommende kan bli tatt. Og når vedkommende først blir tatt vil alt han har ervervet med ulovlig midler bli inndratt. Ikke bare det han blir tatt for i den enkelte sak. Dessuten vil den allmennpreventive virkningen bli sterkere igjennom media. Hvis vi ser på r-saken⁴³. Der ble det skrevet store overskrifter i avisene. Som viser hva som har blitt inndratt. Den 18/3-2010 var de i alle de store avisene oppslag om hva som hadde skjedd i den saken. Hvis vi anvender

⁴³ Sak som gikk for Borgarting lagmannsrett dommen ble avsagt 01/03-2010 var en omfattende sak med store inndragningsbeløp.

bestemmelsen ofte, og slik at man får media-dekning i en del av sakene vil det nok i teorien gi en viss allmennpreventiv virkning.

Selv om bestemmelsen er anvendt 94 ganger i 2009, og gjennomsnittet har ligget på ca 90 avgjørelser per år, ser vi ikke noen spesiell utslag på kriminalstatistikken for den typen kriminalitet som bestemmelsen kan anvendes mot dom vi ser fra denne stortingsmeldingen⁴⁴. Her er det vist til statistikk mellom år 2000 til 2006. Det vi kan se fra denne statistikken er at narkotikakriminalitet, økonomiskriminalitet og annen vinningskriminalitet har hatt en stabil plass hele denne perioden. For økonomisk kriminalitet og annen vinningskriminalitet ser man en liten nedgang de siste årene av statistikken. Men for narkotikakriminalitet ser man en økning. Det samme kan vi se fra plansjen fra riksadvokaten om politiets straffesaksbehandling,⁴⁵ der ser vi de samme tendensene de siste årene frem til 2009. Så det kan spørres om at det å anvende bestemmelsen like hyppig som vi gjør nå, har noen allmenn preventiv virkning. Det heller mot at man bør anvende bestemmelsen oftere. Så målgruppen ser at denne bestemmelsen ikke er en tom trussel.

3.1.2 Den alminnelige rettsoppfatning

Når det gjelder for den alminnelige rettsoppfatning vil også inndragning i kombinasjon med mediaomtale være en effektiv måte for at den alminnelige rettsoppfatningen skal være god. Det nytter ikke å inndra store beløp, hvis det ikke kommer fram til borgerne. Som nevnt i punkt 2.2.2 har lovgiver skrevet at det er viktig for den alminnelige rettsoppfatningen at inndragning skjer i stor grad. At ingen tjener stort på å drive kriminell virksomhet. Som vi ser fra r-saken der media dekket den fullt ut, fikk vi informasjon til samfunnsborgerne om at her har politiet tatt tak. Dette var personer som levde den kriminelle livsstilen fullt ut. Hvis man husker på slutten av 90-tallet var det enkelte personer som profilerte med eksklusive biler, og store gullsmykker i enkelte aviser. Det satt

⁴⁴ St. meld. nr. 37 (2007-2008) punkt 6.2

⁴⁵ Kan finne den på denne linken <http://www.riksadvokaten.no/ra/ra.php?artikkelid=269>

nok sinnene i kok hos de vanlige personene som levde et liv på den ærlige måten. Når man ved å inndra slik det har blitt gjort i denne saken har man gitt et signal til folket. At politiet gjør en stor innsats. Politiet har her vist seg frem. Folk har innsett at politiet har gjort en jobb, at domstolene fungerer. At rettsystemet fungerer. Så ved å anvende bestemmelsen ofte i kombinasjon med mediadekning, vil det hjelpe på den alminnelige rettsbevisstheten. 90 saker holder i massevis for å ivareta dette hensynet. Det holder faktisk med langt færre saker for at dette hensynet blir ivaretatt. Bare man får det frem for borgerne igjennom media at politiet arbeider med disse sakene. Slik som r-saken har vært ser det ut som at dette formålet har vært det sentrale.

3.1.3 Å fjerne startkapital

For at dette hensynet skal bli ivaretatt, er det viktig at man får en viss antall saker der man foretar utvidet inndragning. Å avgjøre om hvilket antall av saker som er nok for å ivareta dette hensynet er vanskelig. Situasjoner er slik at desto flere det er som blir tatt, om som får inndratt eiendeler etter bestemmelsen om utvidet inndragning. Jo færre penger vil det være i omløp i de kriminelle miljøene. Det er jo slik at disse personer som blir dømt til å tåle utvidet inndragning som oftest også får fengselsstraffer. Da får man uskadeliggjort dem. De sitter inne og får ikke gjort mye med den kriminelle virksomheten. Når man samtidig inndrar disse formuesgodene fra dem, er situasjonen slik at når de kommer ut vil de ikke ha store beløpene for å investere i nye lovbrudd. Ved å anvende denne bestemmelsen ofte vil man kunne redusere pengene de kriminelle miljøene sitter igjen med, penger som kan brukes til mer kriminalitet. Av dette hensynet kan man si at bestemmelsen bør bli brukt oftere.

3.1.4 Andre ting som spiller inn?

Det er flere ting som spiller inn på hvor ofte man anvender bestemmelsen. Man kan alltid si at vi ønsker å anvende bestemmelsen oftere, man kan si at man bør straffeforfølge flere personer. Men situasjonen er slik at vi har begrensede ressurser. Politiet har ikke muligheten til å etterforske alle saker der utvidet inndragning kan skje. Så man kan alltid

si at politiet burde etterforsket flere saker. Slik at man fikk inndratt utbytte fra flest mulig personer som er i denne målgruppe. Riksadvokaten sier i sin rundskriv 1 2010⁴⁶, at målet er oppklaringsprosenten skal være 38 prosent for 2010. Politiet har i de siste årene alltid ligget under det. Samtidig blir det skrevet i det samme rundskrivet at alvorlige narkotikaforbrytelser skal prioriteres. Videre står det på side 8 at antall inndragningskrav skal være høyere i 2010. Da kan man si at bestemmelsene om inndragning skal brukes oftere. Inkludert bestemmelsen om utvidet inndragning. I rundskriv 2 2010⁴⁷, fremhever også riksadvokaten på side 5, at utbytte skal fratras gjerningsmennene, ved aktiv bruk av inndragning. Det står også i rundskrivet at statsadvokatene skal anvende inndragningsreglene der det er hjemmel for det. Da passer bestemmelse om utvidet inndragning særlig godt, for denne bestemmelsen er som nevnt et effektivt verktøy for å foreta inndragning. Så dette hensynet taler for at bestemmelsen bør anvendes oftere.

3.1.5 Oppsummering.

Hensynet til allmennprevensjon, og hensynet til uskadeliggjøring tilsier at man bør anvende denne bestemmelsen enda oftere. Riksadvokaten på sin side har gjort det klart at man skal inndra mer i år. Og dette taler også for å anvende bestemmelsen oftere. Men man må huske på å anvende den mot den riktige målgruppen.

3.2 Hvem er det bestemmelsen blir brukt mest mot?

I dette avsnittet vil jeg ta for meg eksempler fra rettspraksis og se hva slags bestemmelser lovovertrедeren som regel har overtrådt, når domstolene foretar utvidet inndragning. Skal først se på saker som har endt i høyesterett. I enkelte av sakene er det overtredelse av flere bestemmelser i straffeloven. Jeg vil konsentrere meg om de bestemmelsene som det er mulig å få betydelig utbytte i. For at bestemmelsen om utvidet inndragning skal kunne anvendes.

⁴⁶ Rundskriv 1/2010 fra riksadvokaten

⁴⁷ Rundskriv 2/2010 fra riksadvokaten

I Rt-2007-583 var det snakk om overtredelse av strl § 162 første jf annet ledd, altså grov narkotikaforbrytelse. I tillegg hadde hun overtrådt § 317 det var snakk om heleri i denne saken. Hun hadde også avgitt falsk forklaring og ble dømt for overtredelse av strl § 166. Hun ble også dømt for å ha drevet med grovt bedrageri i henhold til strl § 270. Så lovovertrederen ble i denne saken dømt for flere straffbare forhold. Det var snakk om en person som hadde lite respekt for lovgivningen. Og hun hadde store verdier i forhold til lovlige inntekter. Vi ser i spalte 72, at høyesterett konkluderer med at vilkårene for utvidet inndragning er tilstede og at grove narkotikaforbrytelser kan gi stort utbytte. Politirevisoren i saken hadde tatt en analyse av hvordan forbruket hennes hadde vært i en periode på over 10 år. Og på denne måten ble det vist at hun hadde hatt et stort forbruk i forhold til sine inntekter. Her var det ganske klart at hun var en person med kriminelle livsstil.

I Rt-2004-1126 var det snakk om en overtredelse av strl § 162 1.ledd jf 2.ledd og flere overtredelser av § 162 1.ledd og legemiddeloven § 31. Høyesterett fremhever i denne saken at det dreide seg om en person som ikke var i målgruppen men de velger allikevel å inndra av hensyn til effektiviteten av bestemmelsen. Her ser man også et eksempel på at det er mulig å anvende bestemmelsen utenfor de som er målgruppen. Grunnen til at de valgte å gjøre det i denne saken var at dette var et grensetilfelle. Han hadde ikke tidligere vist at han hadde en kriminell livsstil. Men det at det i denne saken var stort utbyttepotensialet, ble sett på som nok for å anvende bestemmelsen om utvidet inndragning.

Det er som nevnt ovenfor i punkt 2.8, mulighet til å anvende bestemmelsen utenfor målgruppen. Det ser vi her. Men som nevnt ovenfor, er det mer og mer betenkelig, jo lenger vi kommer fra målgruppen.

I Rt-2003-1096 var det også snakk om grove narkotikaforbrytelser jf § 162 1.ledd jf 3.ledd og bedragerier jf § 270 1.ledd nr 1 jf annet ledd jf 271. Overtredelse av begge overnevnte bestemmelser er jo egnet til å gi betydelig utbytte. I denne saken var det snakk om salg av minst 1 kilo heroin og besittelse av 4 kilo heroin.

I Rt-2002-1065 var det snakk om grov narkotikaforbrytelse og heleri av et skytevåpen. her har nok de grove narkotikaforbrytelsene stått sentralt for å anvende bestemmelsen i § 34a. I denne saken var det oppbevaring av ca 100 gram heroin, med tanke på omsetning.

Rt-2003-897, Rt-2003-904, gjaldt også grove narkotikaforbrytelser. (I en del av avgjørelsene var det også overtredelse av andre bestemmelser, i tillegg til grove narkotikaforbrytelser.)

Hvis vi videre ser på lagmannsrettpraksis er situasjonen den samme, man ser at domstolene har anvendt strl § 34a oftest ved overtredelse av strl § 162, også her grove narkotikaforbrytelser. Eksempler fra praksis er følgende avgjørelser, LA-2008-324, LA-2005-1903, LA-2002-1373. Nå kunne jeg ramset opp enda flere avgjørelser, men det viktigste er å få frem at domstolene anvender bestemmelsen oftest mot lovovertredere som har overtrådt strl § 162. Dette er ganske naturlig. Ved narkotikalovbrudd er det som nevnt muligheter for store profitt.

Men jeg fant også avgjørelser der lovovertrедeren hadde overtrådt andre bestemmelser.

I LF-2004-69951 var det også en overtredelse av strl § 268 annet ledd jf § 267. Det var altså grovt ran her også. Her var det to personer som hadde utført et grovt ran. I denne saken ble den ene personen dømt til å tåle utvidet inndragning.

I LA-2005-142760 var tilfellet litt annerledes her var det snakk om en lovovertrедer som hadde en kriminell levestil, han hadde overtrådt straffeloven § 270 første ledd nr. 1 jf. annet ledd jf. § 271 altså tilfelle av grovt bedrageri, videre hadde han overtrådt § 272 1.ledd som er for den som driver med forsikringsbedrageri. Videre hadde han overtrådt en del bestemmelser i alkohollovgivningen, han hadde solgt ulovlig sprit. Han hadde i tillegg overtrådt flere bestemmelser i straffelovgivningen, som jeg ikke går inn på nå. I det hele drev han med mange forskjellige kriminelle handlinger som kunne gi utbytte. Han livnærte

seg på dem. Her var det snakk om en person som var midt i målgruppen for denne bestemmelsen.

I LA-2005-40909 gjaldt det en person som ble dømt for flere overtredelser av § 162 og enkelte andre bestemmelser. De objektive vilkårene var oppfylt. Men lagmannsretten kom til at utvidet inndragning ikke kunne skje fordi lovovertreder ikke var i den ”primære målgruppen for slik inndragning”. I denne avgjørelsen var det snakk om en rusmisbruker som drev med salg av narkotika for å finansiere sitt eget forbruk.

I r-saken var det snakk om flere personer i en familie som ble dømt til å tåle utvidet inndragning. I denne saken var det snakk om omfattende hvitvasking jf strl § 317, som hadde pågått over flere år. Det var litt forskjellig hvilket ledd i bestemmelsen den enkelte ble dømt etter. Disse personene hadde noen lovlige inntekter også, men disse var altfor få i forhold til pengebruken de hadde. Denne saken var en del i medias søkelys, da det falt dom var det gjengivelse av dommen i flere av de store avisene.

Konklusjonen må her bli at i praksis blir bestemmelsen som oftest brukt mot personer som har overtrådt narkotikalovgivningen. Det finnes riktig nok eksempler på enkelte andre lovbrudd. Men som oftest er det ved narkotikalovbrudd domstolene anvender bestemmelsen.

3.3 Vurderinger av funn i punkt 3.2

3.3.1 Bør bestemmelse anvendes mot flere typer lovbrudd?

Bestemmelsen er utformet for å anvendes mot handlinger som regelmessig gir stor profit. Det er mange handlinger som kan gi store utbytter. Den praksisen jeg har sett på viser at i korte trekk kan man si at bestemmelsen blir anvendt når lovovertreder blir dømt for grove narkotikaforbrytelser, grove ran, grove bedragerier. Det finnes flere forbrytelser som kan gi betydelig utbytte. Men nå er det slik at riksadvokaten har prioritert forfølgning av disse

nevnte forbrytelsene i sitt rundskriv⁴⁸. Og det vil prege hvilke typer saker politiet etterforsker mest, noe som i sin tur vil prege hvilke type saker man kan anvende strl § 34a på. Det viktige er hvilke type lovbrudd som kommer frem for påtalemyndigheten. I teorien kan bestemmelsen anvendes hvis alle vilkårene i bestemmelsen er oppfylt, mot flere forhold. Men i praksis er det avgjørende for bestemmelsen om hvilke lovbrudd som har kommet frem for politiet og påtalemyndighetene. Men det er ingenting som tilsier at man skal være tilbakeholden med å anvende bestemmelsen mot flere typer lovbrudd. Men man må huske at det finnes flere bestemmelser om inndragning og at man i det enkelte tilfelle skal anvende den bestemmelse som passer til det formålet som måtte være i den enkelte sak. Etter strl § 34 skal utbytte fra det konkrete straffbare forhold inndras. Strl § 34a skal anvendes mot det som er målgruppen for bestemmelsen, så lenge det anvendes mot denne målgruppen som har en kriminell livsstil og vilkårene i bestemmelsen er oppfylt er det ingen betenkeligheter med å anvende den mot flere typer lovbrudd.

3.3.2 Blir bestemmelsen brukt på lovovertredere som ikke er i målgruppen?

Som nevnt ovenfor i LA-2005-40909, ville ikke domstolen anvende bestemmelsen mot en person fordi han ikke var i målgruppen. Det var snakk om en narkotikamisbruker som drev med salg av narkotika for å finansiere sitt forbruk. Som nevnt ovenfor er målgruppen folk som har en kriminell livsstil. Domstolen valgte her ikke å anvende bestemmelsen. Men hvis vi ser på Rt-2004-1126 valgte Høyesterett å anvende bestemmelsen på en person utenfor denne målgruppen.. I denne nevnte dommen var det snakk om en person på grensen til å være i målgruppen. Det kan spørres om det var hensynsfullt å anvende bestemmelsen mot en person utenfor målgruppen. Men vi må huske på at som nevnt i punkt 2.8

⁴⁸ Rundskriv 1-2010 fra Riksadvokaten.

3.4 Hva pleier å bli inndratt?

Hvis man ser på tall fra politiets straffesakregister Stresak⁴⁹ ser man at i 2007 ble det inndratt beløp for over 57mill kroner(nøyaktig 57 826 620kr), i 2008 var det inndratt beløp for over 226mill kroner(226 555 385kr) og i 2009 var det inndratt beløp på over 94mill kroner(94 460 016kr). Dette er inndragning etter bestemmelsene i strl §§ 34, 34a og 35. Så det er snakk om store beløp. Politiet opplyser i plansjen om at grunnen til det høye inndratte beløpet i 2008 var at Oslo politiet det året hadde stått for store inndragningsbeløp, og at det kan variere.

Nå skal jeg på hva som blir inndratt i praksis etter bestemmelsen.

I Rt-2007-583 fikk lovovertrederen inndratt følgende eiendeler etter strl § 34a, hun fikk for der første inndratt fast eiendom, flere pengebeløp som hun hadde stående på flere forskjellige konto på til sammen 480660,73 kr. Hun fikk også inndratt smykker hun eide som lå i en bankboks til en verdi av 390000kr, 6 biler, og penge krav hun hadde mot to personer kalt B og C i dommen. I tillegg ble det inndratt et pengebeløp på 3400kr. Hun fikk inndratt så mange eiendeler. Fengselsstraffen hun fikk var på 4 år og 6 måneder, det var en fellesstraff for en annen dom også. For en vanlig kriminell person blir fengsel straffen straks mye verre når han ser at alt han eier har blitt borte. Fengselsstraffen alene er ikke så skremmende. Vi må huske på at slike kriminelle driver med den kriminelle virksomheten for å tjene penger på den, og meningen ved å inndra det de har tjent er at de vil stå som før de begynte med denne virksomheten. Denne reaksjonen vil svi enda mer.

I LA-2009-110376 var situasjonene annerledes. Der ble 30000kr inndratt etter denne bestemmelsen. Det er ikke bare de store summene man kan inndra etter denne bestemmelsen. Det viktige er at handlingen er av en slik art at den kan gi regelmessig stor profit. Lovovertrederen ble dømt til fengsel i 2 år og 6 måneder.

⁴⁹ Kommenterte strasak tall.

I LB-2008-149255 ble det også foretatt utvidet inndragning, her var det grove narkotikaforbrytelser etter strl § 162 3.ledd. I saken ble en del formuesgoder inndratt, det er en uttømmende liste i avgjørelsen, det ble for eksempel inndratt flere pengebeløp, motorsykkel, biler, verktøy, PC-er, simkort, postkasser. Man konsentrerte seg ikke om kun å ta formuesgoder av store verdier. Det ble foretatt inndragning av flest mulig formuesgoder, uavhengig av verdi. Han ble dømt til 7 år 6 måneders fengsel.

LF-2009-6121 som gikk for Frostating lagmannsrett var det tale om to personer som også ble dømt for grove narkotikaforbrytelser. Her ble det fra begge inndratt 25000kr etter strl § 34a. Fengselsstraffene var for begge på under 2 år.

I LB-2008-166027 som gikk for Borgarting lagmannsrett, ble det inndratt 136020kr i henhold til strl § 34a. Han ble også dømt til 5 år og 4 måneders fengsel.

I LB-2007-50419 som gikk for Borgarting lagmannsrett ble det inndratt flere ting i henhold til strl § 34a. Det ble inndratt til sammen 715612kr. Han hadde tidligere blitt dømt til 12 års fengsel.

I LB-2006-15280 ble det inndratt 1045000kr ved å anvende bestemmelsen om utvidet inndragning. Men her var det snakk om to personer som var ektefeller som ble dømt sammen. Dette inndragningsbeløpet ble de forpliktet til som solidaransvar. Begge fikk 5 års fengsel.

I LA-2005-142760 ser vi at det ble inndratt flere ting etter strl § 34a. Det ble inndratt en bil og en motorsykkel i tillegg ble det foretatt verdiinndragning av et beløp som lagmannsretten satt til 300000kr. Grunnen til at det ble tatt verdiinndragning er at det var snakk om investeringer i fast eiendom, som man ikke kunne inndra. Derfor satte lagmannsretten et beløp etter skjønn som kunne inndras.

I r-saken ble det inndratt verdier for mange millioner av lovovertrederne. Men situasjonen i saken var slik at det var domfellelse for hvitvasking av penger. På denne måten ble de fleste verdiene inndratt etter bestemmelsen i strl § 35. Fordi når man hvitvasker verdier, blir de frambrakt av denne straffbare hvitvaskingshandlingen. Da skal man anvende strl § 35. Som er bestemmelsen for å inndra produktet av en straffbar handling.

Men også strl § 34a ble anvendt til å inndra verdier i denne saken. Man brukte strl § 34a til å inndra flere ideelle andeler i en leilighet, som tilhørte lovovertrederen.

Fra en av lovovertrederne inndro man et pengebeløp på en konto, og en diamantørejobb og klær til 50000kr etter denne bestemmelsen.

I denne saken ble det foretatt inndragning av store verdier for flere millioner. Man brukte strl § 34a til å inndra disse overnevnte formuesgodene. Som klær, smykker, andel i leilighet. Hadde vi ikke hatt denne bestemmelsen hadde man ikke kunnet inndra disse formuesgodene. Da hadde man måtte finne bevis nok til å inndra formuesgodene etter strl §§ 34 eller 35. Noe som er vanskelig å finne for disse eiendelene.

Det jeg ønsker å få frem her er at når man anvender bestemmelsen om utvidet inndragning, da inndrar man mest mulig av det vedkommende eier. Man forsøker å inndra alt som er ulovlig ervervet. Det viktige er å fjerne mest mulig av utbyttet fra disse straffbare handlingene. Verdien av formuesgodene har ingen avgjørende betydning. Bestemmelsen blir brukt både der man blir idømt lange fengselsstraffer og der man blir dømt til korte straffer. Den blir brukt til å inndra store beløp, og til inndra ting av små verdier som f. eks. verktøy, simkort. Vi ser også eksempler på at man foretar verdinndragning.

3.5 Vurderinger av det jeg funnet i punkt 3.4

3.5.1 Blir lovens hensyn ivaretatt ved å inndra de gjenstander, som blir inndratt i praksis?

Vil her se på hvilken virkning inndragning av de gjenstandene som blir inndratt etter bestemmelsen kan få. Vil man ved å inndra gjenstander slik man gjør i praksis, greie å få den virkning lovgiver har ønsket at man skal få.

3.5.2 Individualprevensjon

Vi må for det første se om hensynet til individualprevensjon er ivaretatt når man inndratt i det omfanget som man gjøre etter bestemmelsen. Når man først har blitt tatt er det kanskje ikke så farlig at man tar utvidet inndragning hos vedkommende. Riktignok vil straffen føles mye verre når man får fradømt alt man har fått i utbytte fra den kriminelle virksomheten. Det kan kanskje få lovovertreder til å komme på bedre tanker. Men det kan også være omvendt.

I mange av sakene ser man at mange av lovovertrederne får store fengselsstraffer. En person som kommer ut fra fengsel som står med tomme hender. Hva skal han gjøre? Skal han begynne å jobbe på den lokale Kiwi butikken? Hvilken situasjon vil han stå i når han kommer ut fra fengsel? Som vi ser på praksis er det slik at i enkelte av sakene blir alt vedkommende eier inndratt. Hans leilighet, alle hans eiendeler. Jobbmarkedet er vel tøft nok som det er. Men når man kommer ut fra fengsel etter å ha blitt dømt for så grove forbrytelser som man har blitt i de overnevnte sakene, da stiller man ikke først i køen. Greit nok at alle arbeidsgivere spør ikke hva slags vandel vedkommende har. Men hvordan skal man forklare det store tomrommet man har i sin CV. Hva skal han gjøre da? Skal han gå til sosiale støtteordninger, bli sosial klient og leve på de små beløpene han får? Vi må huske at det her er snakk om personer som har levd et liv i luksus, i de fleste dommene var det snakk om grove narkotikaforbrytelser, i noen grove ran, flere i kombinasjon med andre forbrytelser. I Rt-2007-583, var det snakk om en person som eide 6 biler og fikk inndratt

store pengebeløp. Hun fikk fengsel i 4 år og 6 måneder. Når hun kommer ut vil hun da fint greie å leve på sosialen? Riktignok vil et fengselsopphold gjøre at man ser litt annerledes på ting. Alt vil vel virke bedre når man kommer ut. Men hvilken virkning vil denne inndragning ha for henne?

Eskeland er i sin bok kritisk til de individualpreventive virkningene av straffen⁵⁰. I Andænes ser man også at man er kritisk til de individualpreventive virkninger, han er skeptisk til hva som skjer med en lovbryter, han får vanskeligheter med for eksempel arbeid og bolig, noe som i sin tur kan lede til at han vedgår nye forbrytelser⁵¹. Det er det som er problemet her også, for i de sakene vi har sett på er det snakk om personer som sitter med begge beina godt plantet i den kriminelle verden. Når de har levd det livet de har levd, er det vanskelig å se dem for seg, som enten som vanlig arbeidende, om de skulle være heldige nok til å få jobb. Eller at man skal se at de skal leve på sosialen med de små beløpene man får derfra. Det vil være fristende for dem å begynne med den kriminelle virksomheten igjen, og igjen tjene store penger. Men på den annen side, har vedkommende sittet lenge inne. Han har innsett at når han først ble tatt, mistet han alt. Kanskje han innser at det ikke lønner seg å leve det kriminelle livet. Hvis han ikke hadde blitt fratatt alt hadde han blitt sittende igjen med en stor gevinst, det er noe som går kan gå begge veier. Enten tenker han at han vil tjene ekstra penger, og går nye lovbrudd. Eller så tenker han at han har vært heldig som ikke har mistet sine eiendeler igjennom utvidet inndragning, det vil være litt enklere å komme seg til det vanlige livet når han kommer ut av fengselet. Det er litt vanskelig å si hvordan den individualpreventive virkningen er. Som Eskeland sier, er det ikke mye forskning som kan vise at straffelovgivningen har noe individualpreventiv virkningen.

⁵⁰ Eskeland(2006) side 50. Han bygger på en gammel undersøkelse. I tillegg ser han at tilbakefallsprosenten er høyt i henhold til en nyere undersøkelse, men han ser ikke på bare inndragning, men hele straffesystemet. Han ser om på hvilke virkninger straffen har for individet.

⁵¹ Andenæs(2005) s.82

Og når vi ser på inndragningen som ble foretatt i f eks LF-2009-6121, der det ble inndratt 25000kr fra to personer etter denne bestemmelsen kan man også vurdere den preventive virkningen. De ble dømt til fengselsstraffer som varte i under 2 år. Man kan spørre om det var noen vits å inndra dette beløpet, etter denne bestemmelsen. 25000kr er ikke noe stort beløp i dag. Når de to kommer ut etter drøye 2 år vil det nok ikke ha noe å si for dem at de har de 25000kr eller ikke. 25000kr holder ikke engang hvis man skal ha en toroms leilighet til leie i Oslo engang. Men den vil gi en viss signal til lovovertrederen som blir dømt i det konkrete tilfelle, at man risikerer å miste alt uavhengig av hvor stor verdien er. Og det kan i til en viss grad gi en preventiv virkning på denne måten. De vil innse at en eventuell neste gang de blir tatt vil de miste alle midler de har ervervet på ulovlig måte. Man kan nok si at man også på dette punkt er usikker på virkningen.

I r-saken ser vi at bestemmelsen ble brukt til å inndra klær fra noen av personene. Vil det ha noen ytterligere virkning en straffen de allerede har fått? Det virker her som at de klærne kun ble inndratt for å fjerne statussymboler fra dem.

Misforstå meg ikke, jeg mener ikke at inndragning ikke vil ha noen effekt for lovovertrederen. Den vil nok svi en del for han. Men spørsmålet er hvilken virkning det vil ha.

3.5.3 Allmennprevensjon

Når det gjelder allmennprevensjonen stiller det seg annerledes. Her må vi også se på hvilket signal påtalemyndighetene og domstolene gir til folket, når man inndrar slik som vi har sett i praksis. At man inndrar både store og små verdier, gir man et signal om at disse forbrytelsene er uønsket. At vi ikke aksepterer at man skal kunne holde på fritt frem på denne måten. At uansett hvor store verdier vedkommende har, risikerer man å miste dem hvis man velger denne levemåten. Når man inndrar store verdier lager det store overskrifter.

Som vi ser i r-saken, men her ble de store verdiene inndratt etter strl § 35, man brukte riktignok strl § 34a til å inndra ideell andel i en leilighet. Men man kan spørre seg formålet

å ta fra enkelte av dem klær etter denne bestemmelsen. Det virker som at meningen var å gi et signal til allmennheten, at hvis man lever et luksuriøst liv med kriminelle penger, da risikerer man til og med å miste sine moteklær.

Det vil for andre som driver med slike aktiviteter virke skremmende. Men slik situasjonen er i media, ser vi at media kun dekker de store sakene. De små sakene kommer ikke frem. Man gir et inntrykk av at det er kun når man skal inndra store beløp man anvender denne bestemmelsen. Det vil på en måte virke betryggende for folket som driver med en slik virksomhet, eller som kan tenke seg å drive med det. De tenker at man tar bare de virkelig store lovovertrederne, og at hvis man ikke driver med det i en viss omfang har det ikke noe å si for dem. Derfor er det viktig å inndra de små beløpene også. Så man ser at ingen er sikker for denne bestemmelsen. At så lenge vilkårene for å anvende denne bestemmelsen er oppfylt, da anvender man den, uavhengig av hvor stor verdi som blir inndratt i det konkrete tilfelle. Så hensynet til allmennprevensjon tilsier at man skal anvende denne bestemmelsen til å inndra både store og små verdier.

3.5.4 Å fjerne startkapital

Hensynet til å fjerne startkapital er viktig. Man uskadeliggjør lovovertrederen når man inndrar de store verdiene. Når vedkommende kommer ut av fengsel må vi huske at vil han i teorien stå uten startkapital. Som vi ser gjelder mange av de overnevnte sakene narkotikaforbrytelser. Da trenger man en del penger som man kan investere i stoffet man skal selge. Og når man tar utbytte fra lovovertrederen vil vedkommende mangle midler til å kjøpe dette stoffet. Det i kombinasjon med den lange fengselsstraffen vil føre til at man får uskadeliggjort lovovertrederen i en lengre periode.

Men når vi ser på de små beløpene kan det spørres om det er noen vits å inndra dem av dette hensynet. Sann som i saken der det ble inndratt 25000kr ved å anvende strl § 34a. Hadde det beløpet så mye å si i henhold til det å uskadeliggjøre vedkommende? Man kan vel anta at de 25000kr ikke var det helt store beløpet man trengte å inndra pga dette hensynet. Man kan spørre hva slags kriminalitet dette kunne danne startkapital for. Men nå må vi huske på at når man anvender denne bestemmelsen, er det ikke alltid slik at man har

fullstendig oversikt over hva vedkommende virkelig eier. Det er ingen skjult fakta at folk som holder på med denne typen kriminalitet er flinke til å gjemme unna sine eiendeler. Og det er ikke alltid politiet har ressurser til å etterforske i så stor grad at man får kartlagt alt man eier. Da er det greit at man inndrar i hvertfall det man har fått oversikt over. Så man får vekk noen verdier fra de kriminelle sine hender.

3.5.5 Den alminnelige rettsopfatning

Her må vi også skille mellom de store verdiene som blir inndratt og de små. Når det gjelder de store verdiene som blir inndratt, er det de som vekker oppmerksomheten mest. Det er når man ser at andre personer har gjort det så veldig bra på den kriminelle levemåten, det er da man begynner å bli skeptisk. Når man ser at vedkommende som lever denne kriminelle levemåten vasser i penger og kjører dyre biler. Når man ser at den samme personen mister de samme verdiene, gir det en tillitsvekkende følelse.

Når det gjelder de små verdiene, som for eksempel de 25000 som blir inndratt. Tror jeg nok ikke den alminnelige person i gaten bryr seg så mye. Det er vel ikke mange som bryr seg på denne måten.

Hensynet til den alminnelige rettsopfatningen tilsier at man skal inndra som man gjorde i r-saken. At man inndro eiendeler av også en forholdsvis liten verdi etter bestemmelsen om utvidet inndragning.

Hensynet til den alminnelige rettsopfatning tilsier at man skal inndra store beløp etter denne bestemmelsen.

3.5.6 Oppsummering

Det virker som jeg har sett av praksis at man inndrar verdier på riktig måte når man anvender denne bestemmelsen. Det er riktig å inndra både store verdier og små verdier. Ved anvendelsen av denne bestemmelsen.

3.6 Konklusjon

Konklusjonen er at bestemmelsen blir brukt som forutsatt av lovgiver. Når domstolene anvender den er de flinke til å se på forarbeidene. Men bestemmelsen bør brukes oftere.

4 Hva kan gjøres annerledes i praksis?

Her vil jeg se på hva som eventuelt bør gjøre annerledes ved anvendelsen av denne bestemmelsen. Det jeg her sett av praksis har vist en ting, det er at bestemmelsen hele tiden har blitt brukt som forutsatt av lovgiver.

Det eneste jeg har funnet er at lovgiver ville at man ved denne bestemmelsen, og ved revisjon av bestemmelsene om inndragning skulle gi det signal at å leve en kriminell livsstil ikke lønner seg. Lovgiver ønsket at man skulle få mindre av disse forbrytelsene, det er derfor man gir et signal om at disse forbrytelsene er uønsket. Som vi ser fra beslagstatistikken til tollvesenet ser vi at det ikke har ikke vært nedgang i narkotika som blir beslaglagt. Tvert imot ser man at det er en økning. Den samme tendensen ser man i statistikken som vi har sett ovenfor, vinningskriminaliteten har en sentral plass der. Det samme har narkotikakriminaliteten. Nå har vi hatt denne bestemmelsen i over 10 år. Og ut fra det jeg har sett, er det ganske klart at man ikke har fått noen nedgang i kriminalitet man tok sikte på å ramme. Dette kan kanskje henge sammen med at man ikke bruker bestemmelsen ofte nok.

Vi ser at i r-saken ble det foretatt inndragning etter strl § 34a og andre bestemmelser, i denne saken blir det fremhevet av vitner om familiens kriminelle livsstil. Det blir vist til pengebruken de hadde. Jeg synes at det er litt rart at det ikke ble foretatt utvidet inndragning i NOKAS saken. Vi kan se av Rt-2007-1056 at det ikke ble fremmet noen særlig inndragningskrav mot disse personene. Det var her snakk om gjeng med kriminelle personer som levde av å drive ran. De drev med grove ran som alle kunne gi betydelig utbytte. Det er ingen som kan benekte at disse personene i hadde en kriminell livsstil. Slik

jeg kan se av dommene mot disse personene ble det ikke foretatt utvidet inndragning her. Det samme gjelder i Munch ranet, der ble det heller ikke foretatt utvidet inndragning. Det virker som at man i praksis er litt tilbakeholden med å anvende denne bestemmelsen mot personer som driver med grove ran. Og at man konsentrerer seg om å anvende denne bestemmelse mot folk som driver narkotikaforbrytelser. Det er ingen grunner som tilsier at man skal drive denne forskjellsbehandlingen. Nå må jeg ta forbehold om de hadde noen eiendeler som det var mulig å inndra etter bestemmelsen. Men når man driver ran av denne typen som man ser her, skal det i teorien ikke være så vanskelig å sitte på store midler. Som nevnt ovenfor har riksadvokaten gitt instruks om at man skal ha flere inndragningskrav i løpet av dette året. At man skal passe på å fremme krav om inndragning der det er mulig.

Som vi ser er denne bestemmelsen kommet for å bli. Den er videreført i straffeloven av 2005. Mange andre land har lignende bestemmelser. Det man bør passe på er å anvende bestemmelsen oftere. Og mer konsekvent. Så man ikke oppfatter det slik at det er tilfeldig om det blir foretatt utvidet inndragning eller ikke. Også av hensyn til likhet ovenfor lovovertredere.

Så det eneste jeg finner er at påtalemyndigheten bør fremme krav om inndragning oftere, og at domstolene anvender denne bestemmelsen til å ta fra folk eiendeler de har ervervet på denne måten. At man viser til disse personene som har gjort det til en vane å leve på denne måten, at vi ikke bare har denne bestemmelsen, men at vi også bruker den i praksis.

5 Oppsummering

Videre ser jeg hvordan domstolene har vært flinke til å tolke bestemmelsen med utgangspunkt i forarbeidene, når noe har vært tvilsomt. De har ved tolkning lagt stor vekt på hva lovgiver har forutsatt i forarbeidene.

Når det gjelder tanken om at bestemmelsen kunne misbrukes, ved at man anvendte denne bestemmelsen på forhold den ikke var tenkt til, ser man at det ikke har vært tilfelle. Det jeg har sett av rettspraksis viser at domstolene er flinke til å bruke bestemmelsen kun til de formål den er laget for. Ved at man som hovedregel fortsatt inndrar etter strl § 34, men bruker § 34a til de forhold den er tenkt til. Man bruker den ikke til å inndra formuer fra alle og enhver.

Det at bestemmelsen bør brukes oftere, er vel snakk om ressurser. Snarere enn en feil med bestemmelsen. Det er ikke bestemmelsen som har noen svakheter. Det er slik at både påtalemyndighetene og domstolene bør være flinkere til å anvende denne bestemmelsen når det er mulig. For denne bestemmelsen er et kjempefint verktøy til å inndra eiendeler fra folk som har fått dem igjennom å leve en kriminell livsstil. Samtidig bør man føre en konsekvent praksis, at man bruker denne bestemmelsen der det er mulig. Slik at ingen føler seg urettferdig behandlet. Jeg synes at man skal bruke den i alle tilfeller der vilkårene er til stede. For det første gir det et signal om at her i landet vil vi ikke akseptere at folk lever på denne måten. Norge er ingen fristat for å drive med kriminell virksomhet. For det andre tar det ikke så mye ekstra ressurser å anvende denne bestemmelsen når man først har en sak mot vedkommende. Og dessuten går det inndratte til statskassen. Det gjelder for øvrig alle bestemmelser vi har om inndragning i straffelovgivningen.

Jeg har også sett at denne bestemmelsen vil gi en bra virkning hvis det kommer ut til folket igjennom media, at man anvender denne bestemmelsen. Slik at folk ser at påtalemyndighetene og domstolene ikke sitter med hendene i fanget, men at de effektivt inndrar formuesgoder som er ulovlig ervervet. Det gir nok mesteparten av borgerne i landet en god følelse, at alt fungerer som det skal.

Konklusjonen blir at denne bestemmelsen blir anvendt på en tilfredsstillende måte i praksis. Lovens hensyn blir til en ivaretatt igjennom praksis. Men at den bør anvendes oftere, der vilkårene er tilstede.

6 Litteraturliste

Se <http://www.ub.uio.no/ujur/henvisninger/>

Lov:

1902 Almindelig borgerlig Straffelov (Straffeloven) 22. mai. Nr. 10. (strl)

1814 Kongeriget Norges Grundlov 17. mai 1814

1999 Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven)
21. mai. Nr. 30. 1999 Med vedlegg

Forarbeider:

Ot.prp.nr.8 (1998-99) Om lov om endringer i straffeloven og straffeprosessloven mv
(inndragning av utbytte)

Ot.prp. nr.90 (2003-2004) Om lov om straff (straffeloven)

St.meld. nr. 37 (2007-2008) Straff som virker – mindre kriminalitet – tryggere samfunn
(kriminalomsorgsmeldingen)

Bøker:

Andenæs, Johs Alminnelig Strafferett 5.utg 2.opplag 2005. ved Magnus
Matningsdal og Georg Fredrik Rieber-Mohn

Dyrnes, Anne Mette INNDRAGNING Hva må gjøres? 2003

Eskeland, Ståle Strafferett 2.utgave 2006

Dokumenter på internett:

<http://pub.tv2.no/nettavisen/ioslo/article768854.ece> (25/4-2010)

Magnus Matningsdal Lovkommentar hos rettsdata kommentar til strl § 34a note 192.

http://abo.reettsdata.no/propub/template.htm?view=browse&doc_action=setDoc&doc_keytype=gadests&doc_key=gL19020522z2D10z2EzA734A&hash=gL19020522z2D10z2EzA734A (25/4-2010)

Plansje om politiet straffesaksbehandling

<http://www.riksadvokaten.no/ra/ra.php?artikkelid=269> (25/4-2010)

Riksadvokatens rundskriv 1/2010

<http://www.riksadvokaten.no/ra/ra.php?artikkelid=273> (25/4-2010)

Riksadvokatens rundskriv 2/2010

<http://www.riksadvokaten.no/ra/ra.php?artikkelid=273> (25/4-2010)

Kommenterte Strasak tall

https://www.politi.no/vedlegg/lokale_vedlegg/politidirektoratet/Vedlegg_585.pdf
(25/4-2010)

Domregister:

LA-2005-40909

Welch mot Storbritannia EMD

Rt-2004-1126

Phillips mot Storbritannia EMD

Rt-2003-897

Rt-2007-583

Rt-2004-1126

Rt-2003-1096

Rt-2002-1065

Rt-2003-904

LA-2008-324

LA-2005-1903

LA-2002-1373

LF-2004-69951

LA-2005-142760

LA-2009-110376

LB-2008-149255

LF-2009-6121

LB-2008-166027

LB-2007-50419

LB-2006-15280

LA-2005-142760

Rt-2007-1056

R-saken dom 1/3-2010 i Borgarting lagmannsrett.